

STUDENTU SOCIĀLIE UN EKONOMISKIE DZĪVES APSTĀKĻI LATVIJĀ 2017

Latvijas Universitātes
FILOZOFIJAS UN
SOCIOLOGIJAS
INSTITŪTS

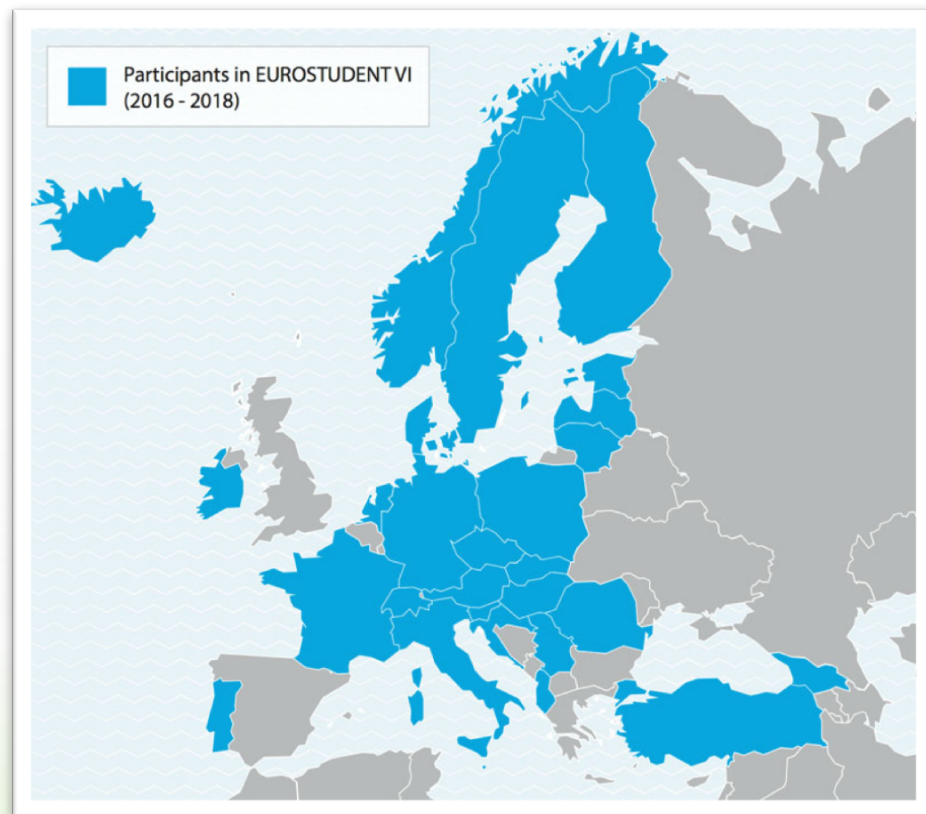
eurostudent.eu

Rīgā, 2018. gada 10. janvārī

Kas ir Eurostudent?

- **Starptautisks salīdzinošs pētījums**
- Latvijā tiek īstenots **kopš 2003. gada**
- Sestais posms 2016./2017. gadā — **30 valstīs**
- Boloņas procesa daļa kā sociālā dimensija

Eurostudent pētījuma nozīmīgums: starptautiski

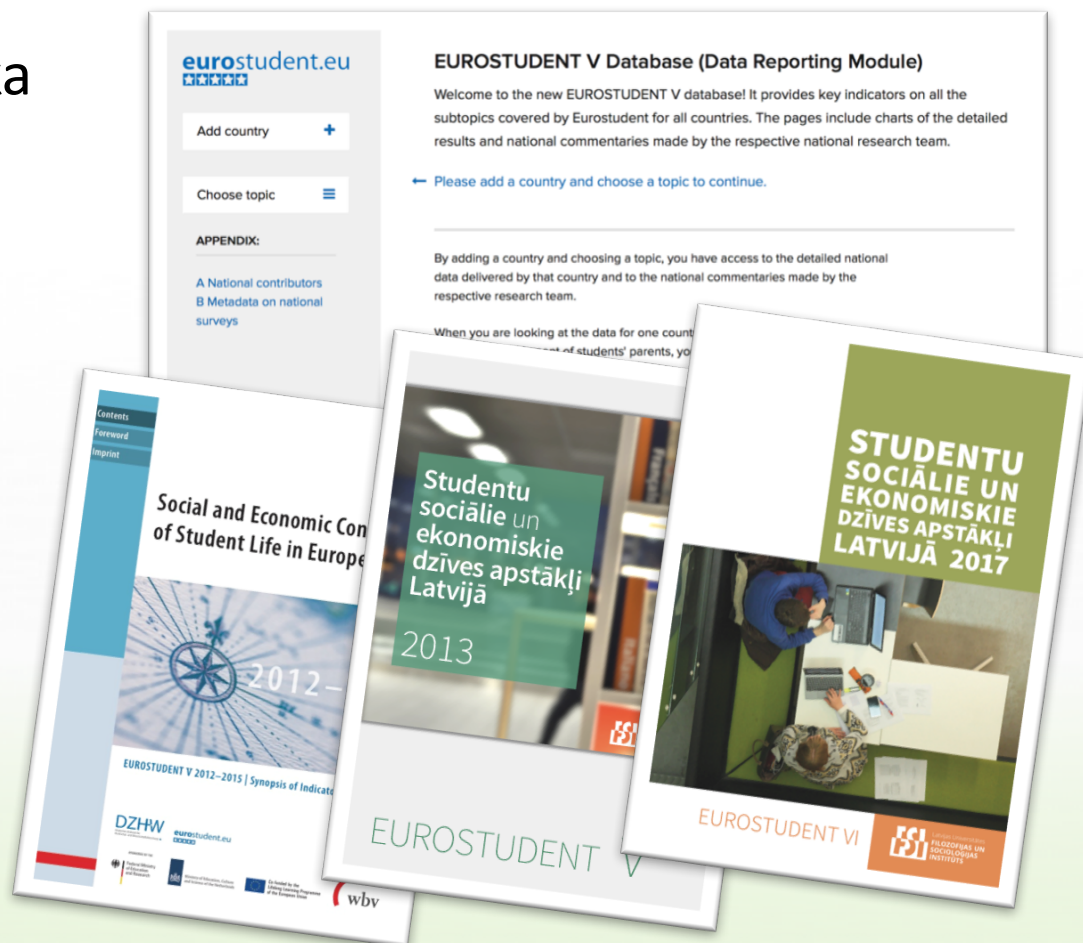
- Eurostudent izveidots un uzsākts 1994. gadā, lai veiktu ilgtermiņa Eiropas studentu sociālo un ekonomisko dzīves apstākļu regulāru izvērtējumu, dodot iespēju salīdzināt dažādu Eiropas valstu progresu
- Eurostudent ir atbilde Eiropas Savienības Padomes aicinājumam dalībvalstīm izpētīt, kā:
 - «finansējuma un studentu finansiālā atbalsta sistēma ietekmē nelabvēlīgā situācijā esošu un maz pārstāvētu grupu dalību augstākajā izglītībā, un izanalizēt, kā finansiāls atbalsts var tikt vislabāk izmantots, lai uzlabotu piekļuves, dalības un absolvēšanas rādītājus»
- Bukarestes augstākās izglītības ministru konferencē pieņemts Komunikē (2012), kas nosaka, ka Eurostudent tīkls, Eurostat un Eurydice ir nominēti veikt Boloņas procesa reformu ieviešanas monitoringu

Eurostudent pētījuma nozīmīgums Latvijai

- Studentu viedokļu izziņāšana ir svarīga, lai novērtētu esošo augstākās izglītības politiku un veidotu tādu augstākās izglītības stratēģiju, kas vērsta uz efektīvāku un atbildīgāku studiju procesu
- Latvijā pētījums uzsākts 2003. gadā, lai veiktu ilgtermiņa Latvijas studentu sociālo un ekonomisko dzīves apstākļu izvērtējumu
- Dod iespēju salīdzināt Latvijas atsevišķu augstākās izglītības politikas aspektu progresu, kā arī nodrošina Latvijas progresa starptautisku salīdzinājumu

Rezultāti

- Brīvpieejas starptautiska datubāze
- Ziņojumi
 - Starptautisks galveno indikatoru pārskats
 - Nacionāls ziņojums
- Lietotāji
 - AI politikas veidotāji
 - All vadība
 - Studentu NVO
 - Pētnieki
 - Studenti

Pētījuma rezultātu izmantošanas nepieciešamība un iespējas

- Eiropas Padome, Eiropas Komisija — mērķa izpilde par Eiropas vienotu augstākās izglītības telpu
- Boloņas procesa monitorings — kā tiek īstenota Boloņas procesa sociālā dimensija, analizējot studentu dzīves un studiju apstākļu kvalitātes atbilstību
- Valsts augstākās izglītības politikas veidotāji un — studējošo sociālo un ekonomisko apstākļu dinamika un monitorings, jauno uzaicinājumu identificēšana un problēmu risināšanas nepieciešamība

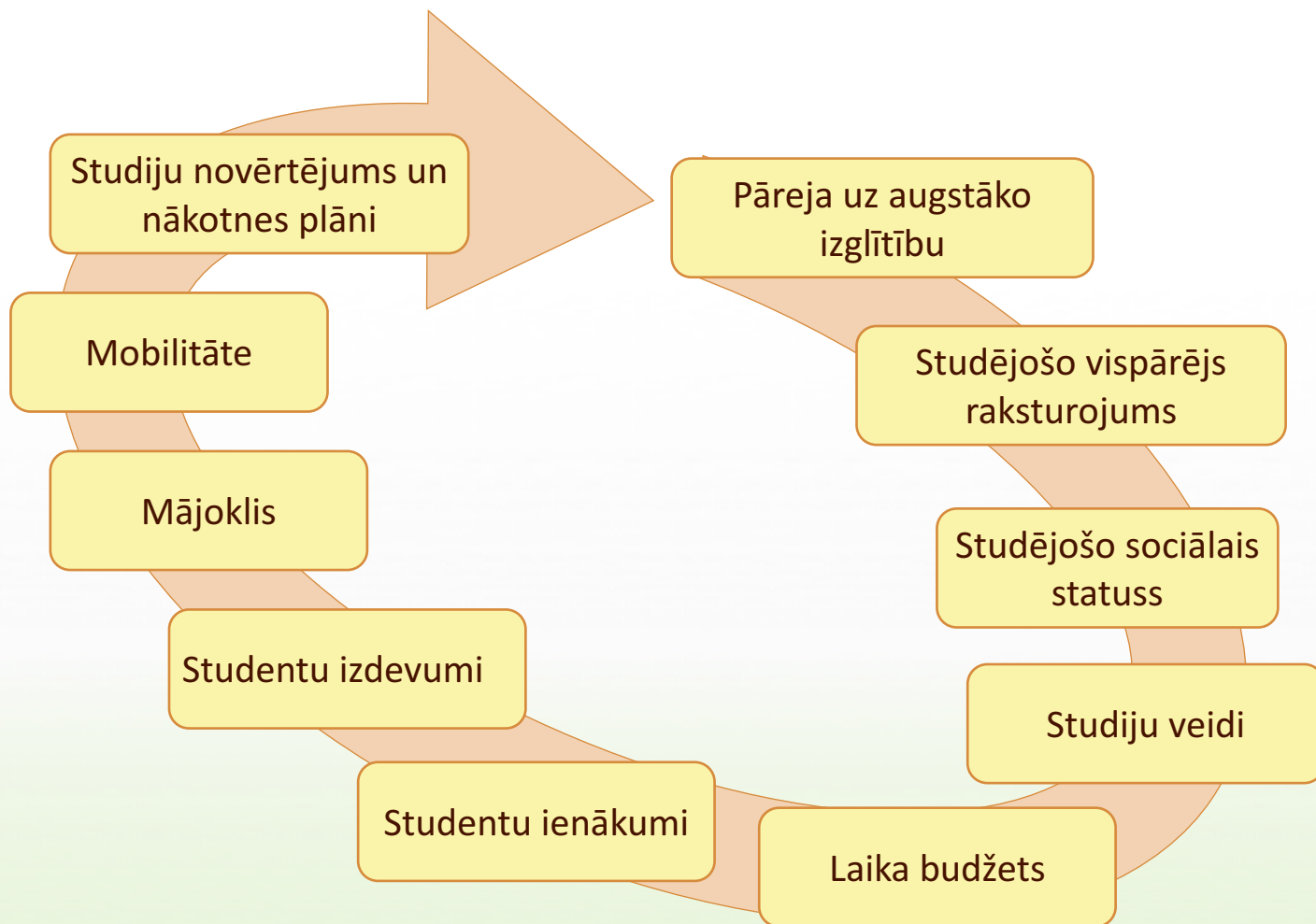
Pētījuma rezultātu izmantošanas nepieciešamība un iespējas

- Augstākās izglītības iestādes — studentu apmierinātība ar augstākās izglītības ieguves aspektiem, dienesta viesnīcas apstākļu un studiju kvalitāti, mobilitātes vērtējums, un citi
- Studentu padomes, studentu organizācijas — darbā par studentu sociālo un ekonomisko apstākļu uzlabošanu
- Sociālo zinātņu un citu jomu studenti — analizējot pētījumu datus (katra posma nacionālos datus, kā arī dinamikā par visiem posmiem, kuros valsts ir piedalījies)

Seko jiet EUROSTUDENT

- Galvenā vietne
 - <http://eurostudent.eu>
- Indikatoru datubāze
 - <http://database.eurostudent.eu>
- Projekta blogs
 - <https://eurostudentblog.wordpress.com>
- *Twitter*
 - [@EUROSTUDENTtwit](https://twitter.com/EUROSTUDENTtwit)
- IZM
 - <http://izm.gov.lv/lv/publikacijas-un-statistika/petijumi>

Tematiskie bloki

Eurostudent VI Latvijā

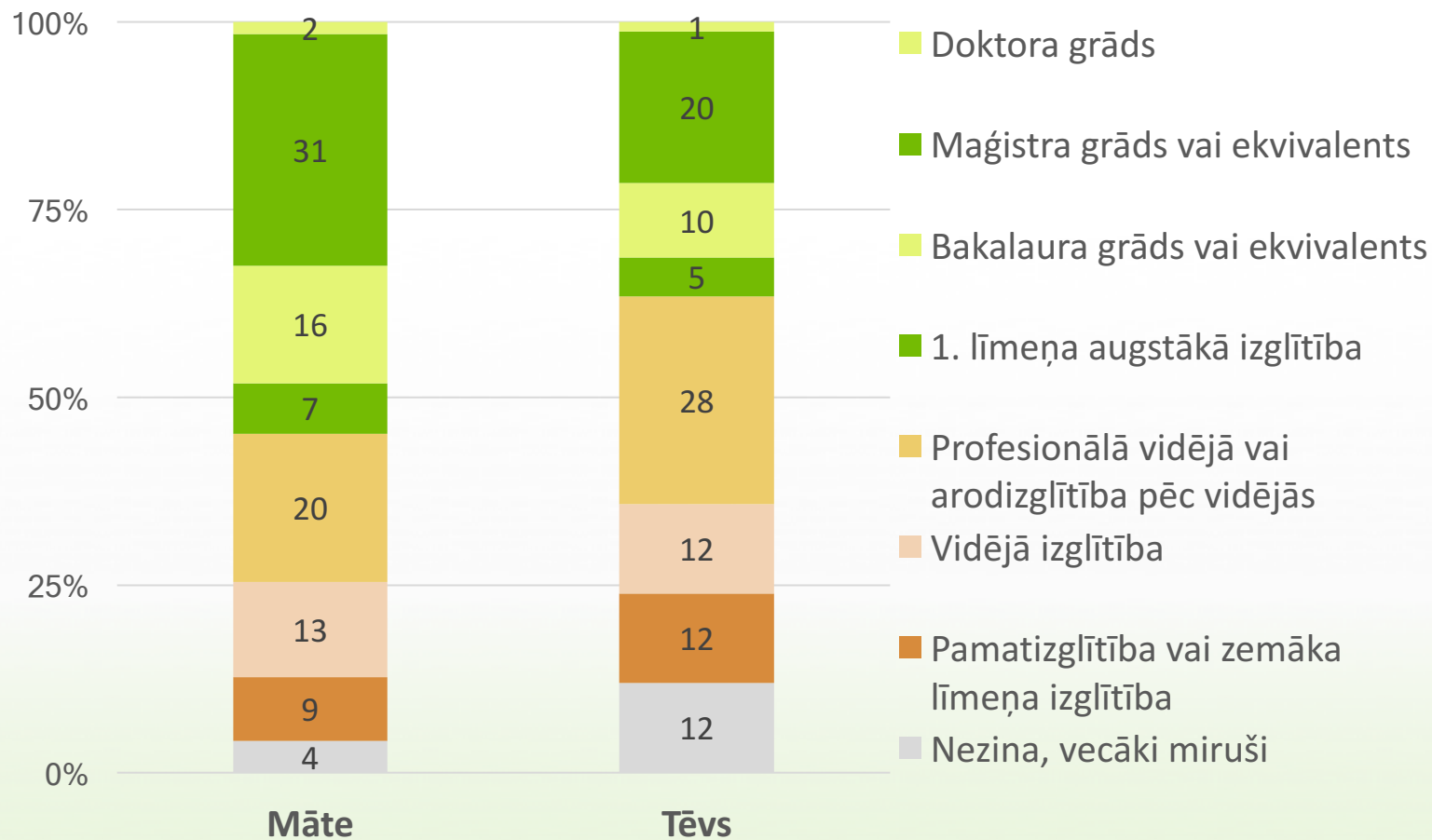
- Pasūtītājs:
Izglītības un zinātnes ministrija
- Izpildītājs:
LU Filozofijas un socioloģijas institūts
- Starptautiskā vadība:
*Deutsches Zentrum für Hochschul- und
Wissenschaftsforschung, DZHW*
(Vācijas Augstākās izglītības un zinātnes pētniecības centrs)

Eurostudent VI Latvijā

- Stratificēta vairākpakāpju izlase
- Aptauja veikta
 - 29 valsts un juridisko personu dibinātās augstākās izglītības iestādēs Latvijā
 - 138 pilna laika klātienes mācību grupās
 - 2017. gada martā–jūnijā
 - paš aizpildes anketas intervētāja klātbūtnē
- Mērķa izlase $n=2000$
- Kopējais realizētās izlases apjoms $n=2424$
- Analīzei izmantotas $n=2363$ anketas (pirms svarošanas)

Respondentu izcelsme un raksturojums

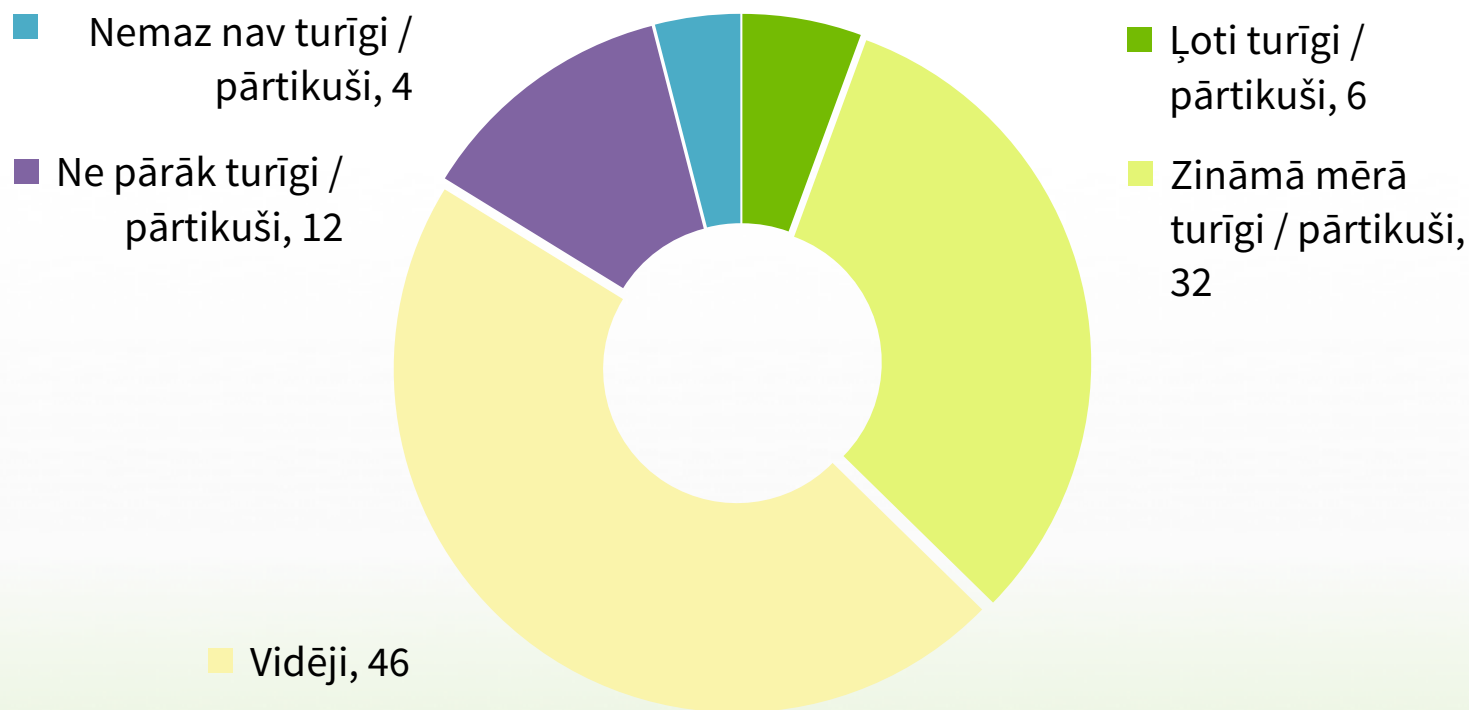
Vecāku izglītības līmenis

%

Vecāku ģimenes pārticības vērtējums

%

	Neļauj vai atļauj tikai pašu nepieciešamāko	
	Pārtikusi vecāku ģimene	Mazāk turīga vecāku ģimene
Normāli ēst	5	23
legādāties apģērbu, apavus	20	53
Apmeklēt kultūras pasākumus, kurus vēlaties (kino, koncertus utt.)	21	53
Nodarboties ar vaļasprieku	20	51
legādāties grāmatas, kuras vēlaties	29	61
legādāties sporta, izklaides inventāru	42	72
legādāties ilglietojamās preces (mēbeles, sadzīves tehniku, mašīnu)	58	79

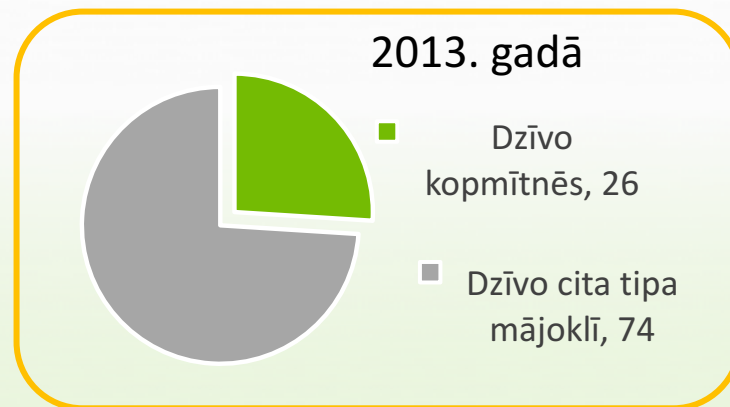
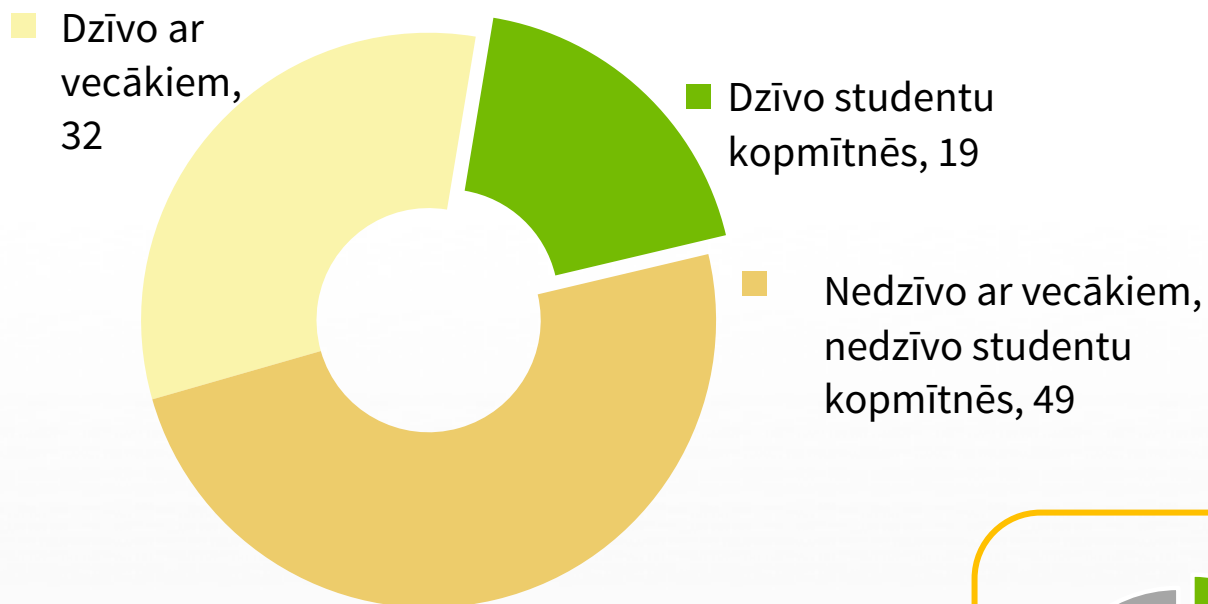
Mājoklis

Galvenās atziņas

- Samazinājusies kopmītnēs dzīvojošo studentu proporcija (26 -> 19 %)
- Samazinājusies studentu proporcija, kas dzīvo pie vecākiem (40 -> 32%)
- Samazinājusies studentu proporcija, kas īrē mājokli kopā ar draugiem (30 -> 22%)
- Pieaugusi to studentu proporcija, kas dzīvo kopā ar partneri/bērniem (+14%)

Vai dzīvo kopmītnēs

%

Apmierinātība ar mājokļa apstākļiem

Dzīves vieta studiju laikā	(ļoti) apmierināti (%)
Dzīvo pie vecākiem, kopā ar partneri/bērniem	82
Īrē mājokli kopā ar draugiem	75
Dzīvo kopmītnēs	45

- Gandrīz katrs piektais kopmītnēs dzīvojošais students ir neapmierināts ar apstākļiem tajās (23,8%)

Pāreja uz augstāko izglītību

Augstākās izglītības uzsākšana

- **Tiešais** — iestāšanās augstskolā ne vairāk kā divu gadu laikā pēc skolas pabeigšanas un
- **Atliktais** (novēlotais) — kad iestāšanās augstskolā notiek pēc ilgāka perioda.
- Tiešais pārejas veids raksturo 85% no studējošo kopuma, bet 15% studentu bijis pārtraukums.
- Pārtraukums starp vidējās izglītības iegūšanu un studiju uzsākšanu augstākajā izglītībā 2009. gadā bija 13%, bet 2013. gadā — 14% studējošo.
- 2017. gadā atliktā pāreja uz augstāko izglītību bija 15% studentu.

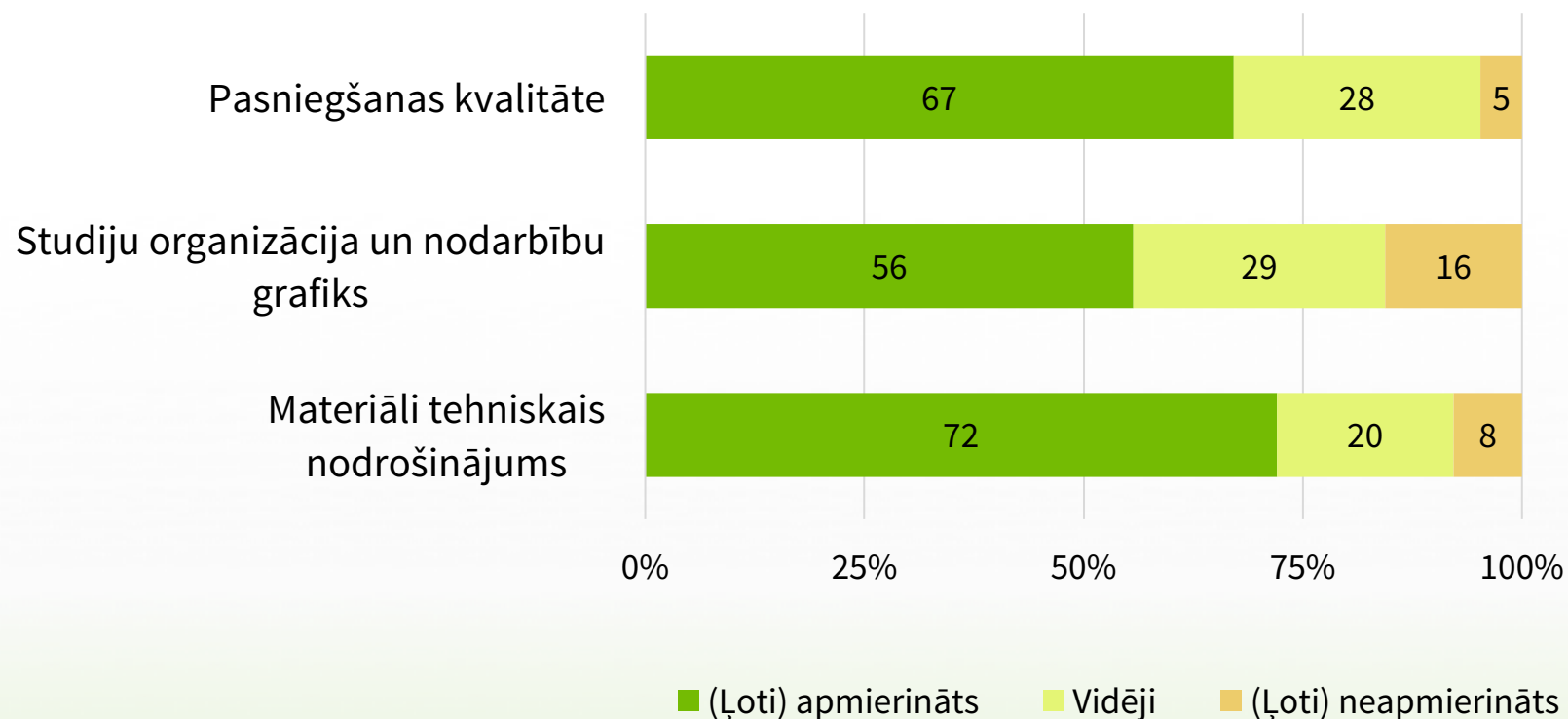
Studiju novērtējums

Galvenās atziņas

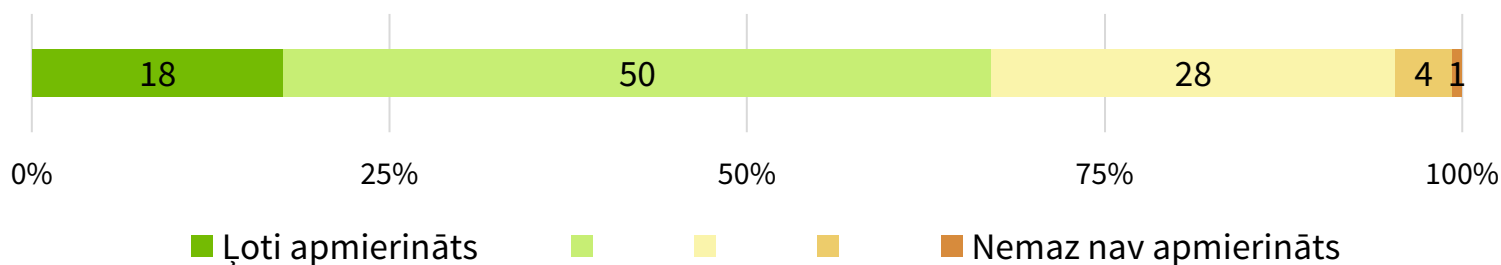
- Kopumā studenti ir apmierināti ar studiju kvalitāti
- 2/3 apmierina pasniegšanas kvalitāte
- Zemākais vērtējums ir studiju procesa organizācijai un nodarbību grafikam (56% apmierināti, 16% neapmierināti)
- Neapmierinātība visbiežāk saistīta ar nepietiekamu iespēju izvēlēties kursus no plašāka klāsta, kursu piedāvājumu svešvalodās, prakses nodrošināšanu/organizāciju

Apmierinātība ar galvenajiem studiju kvalitātes aspektiem

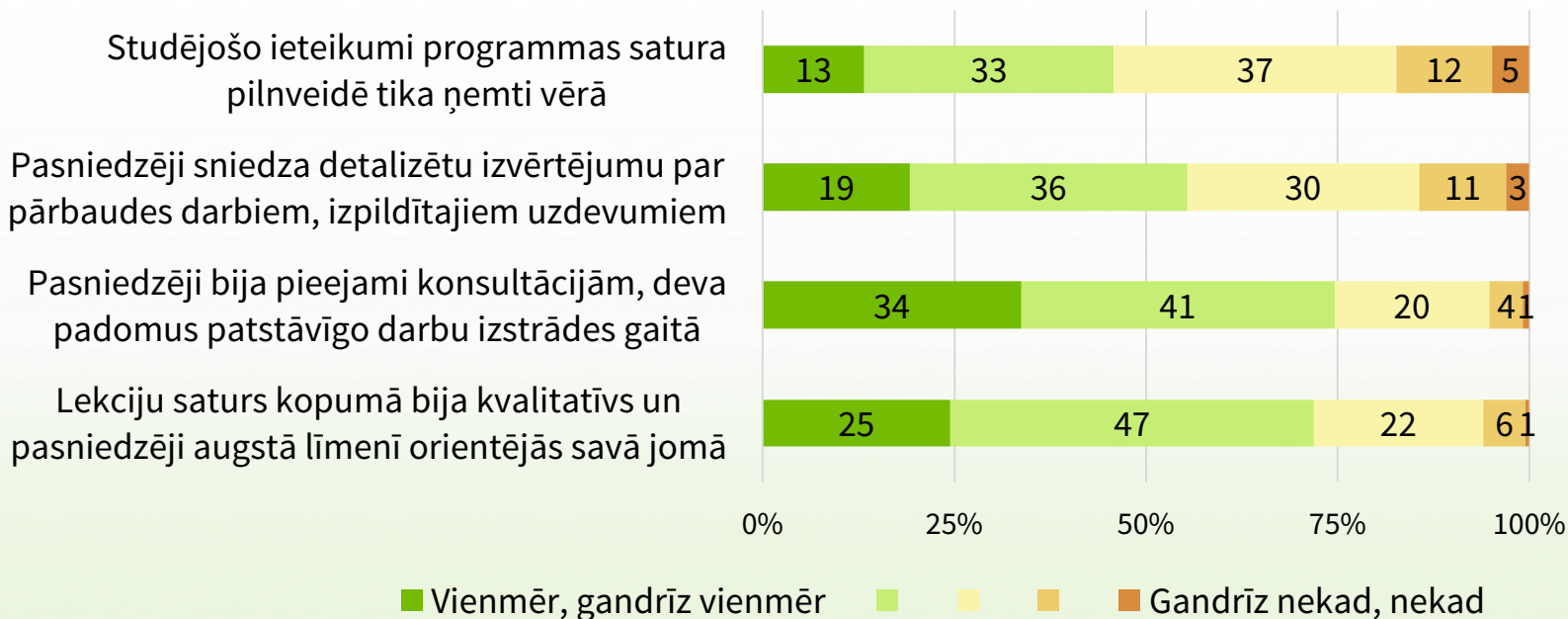
%

Pasniegšanas kvalitātes vērtējums

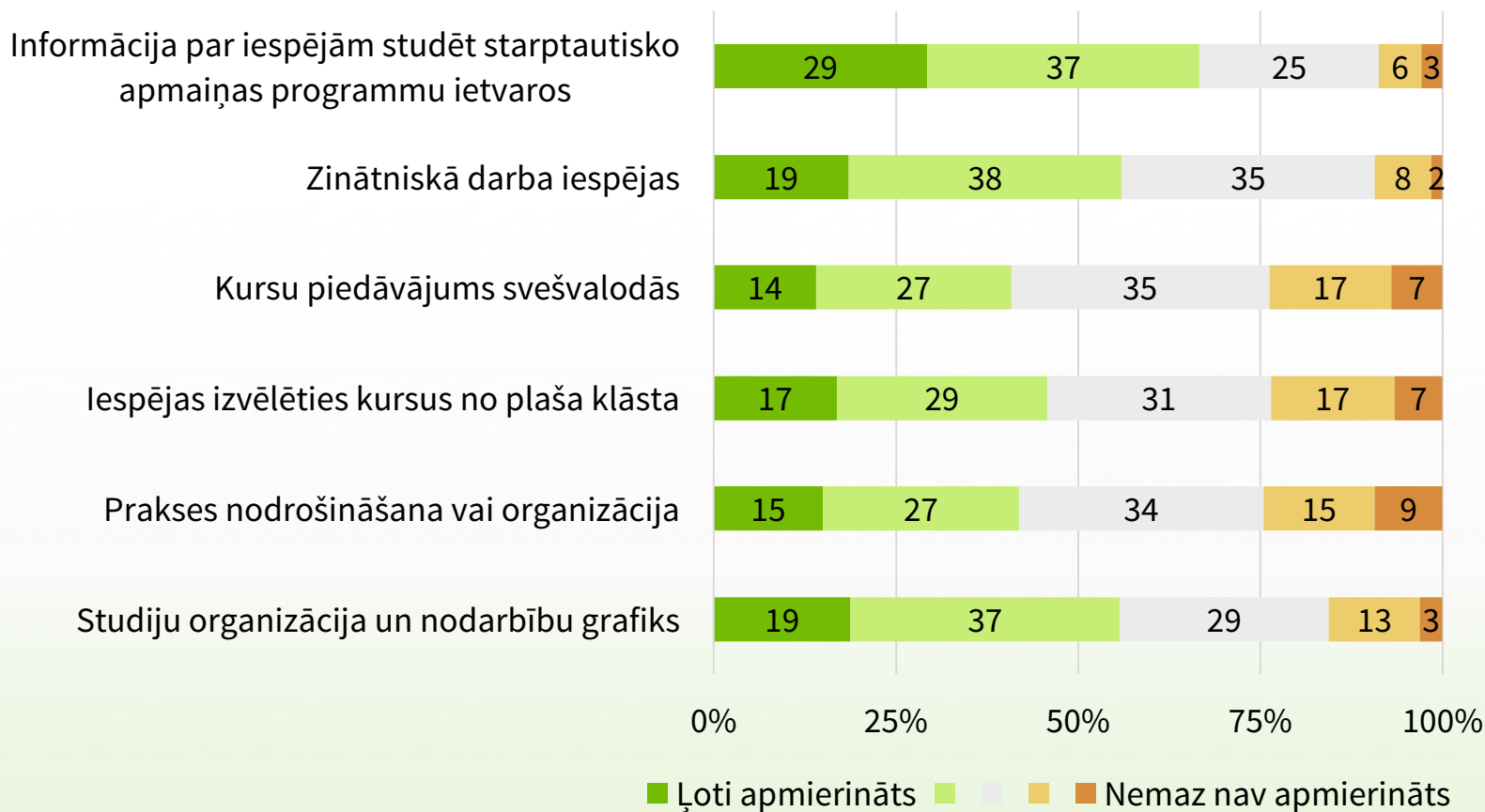

%

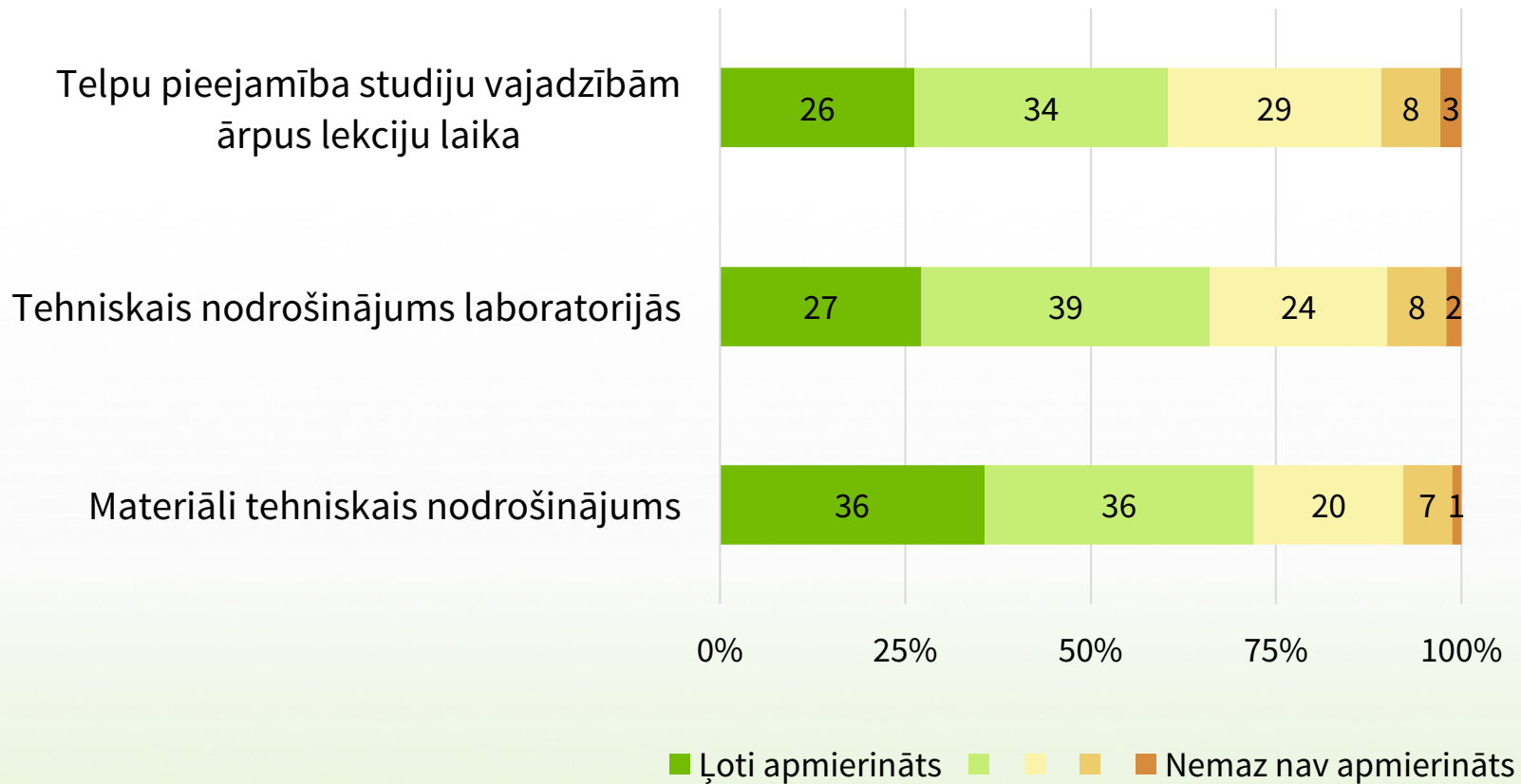
Studiju organizācijas novērtējums

%

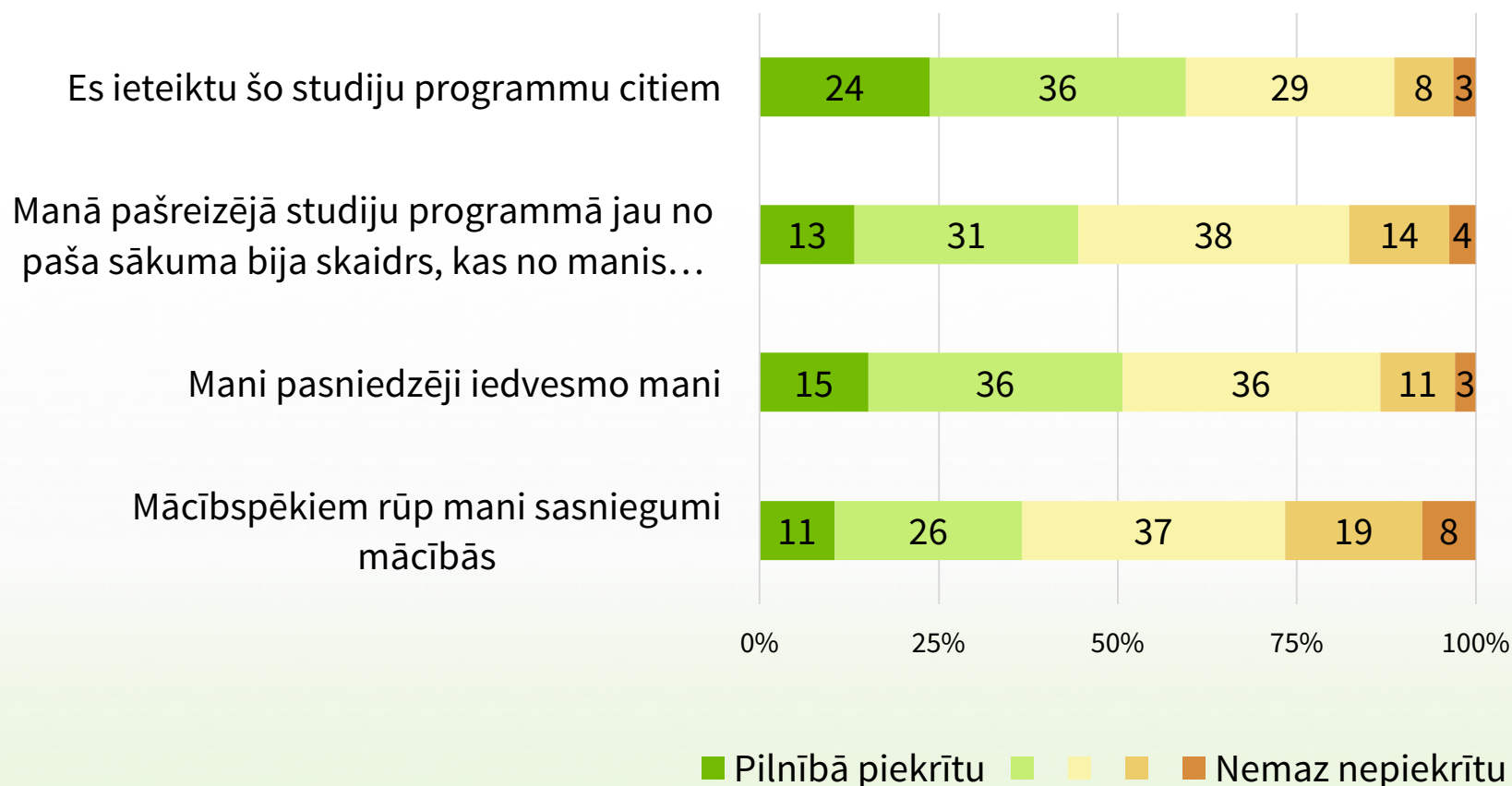
Apmierinātība ar materiāli tehnisko nodrošinājumu

%

Programmas un docētāju darba vērtējums

%

Augstākās izglītības vērtējums un pieejamība

Mana ģimene (vecāki, partneris) nodrošina pietiekamu materiālo atbalstu, lai es varētu studēt

Visiem studējošajiem būtu jānodrošina budžeta vietas

Augstākai izglītībai jābūt līdzvērtīgi pieejamai reģionos

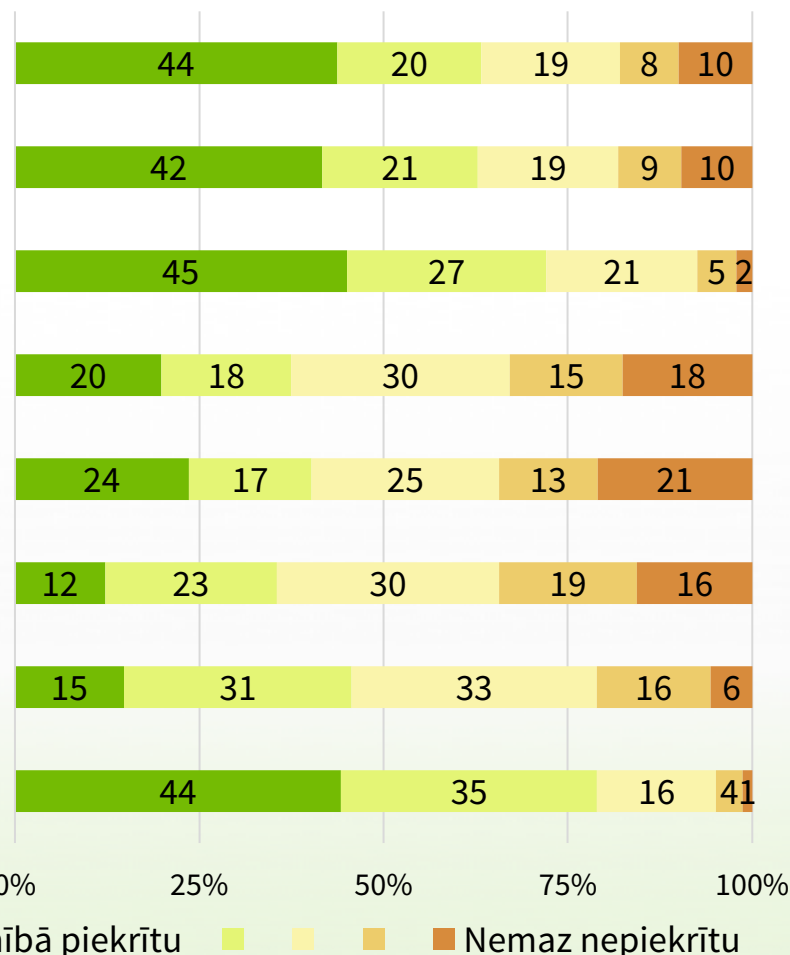
Latvijā jābūt mazākam augstākās izglītības iestāžu skaitam, nodrošinot kvalitatīvāku izglītību tajās

Budžeta vietas jānodrošina tiem studējošajiem, kas turpmāk strādās tautsaimniecībā noderīgās jomās

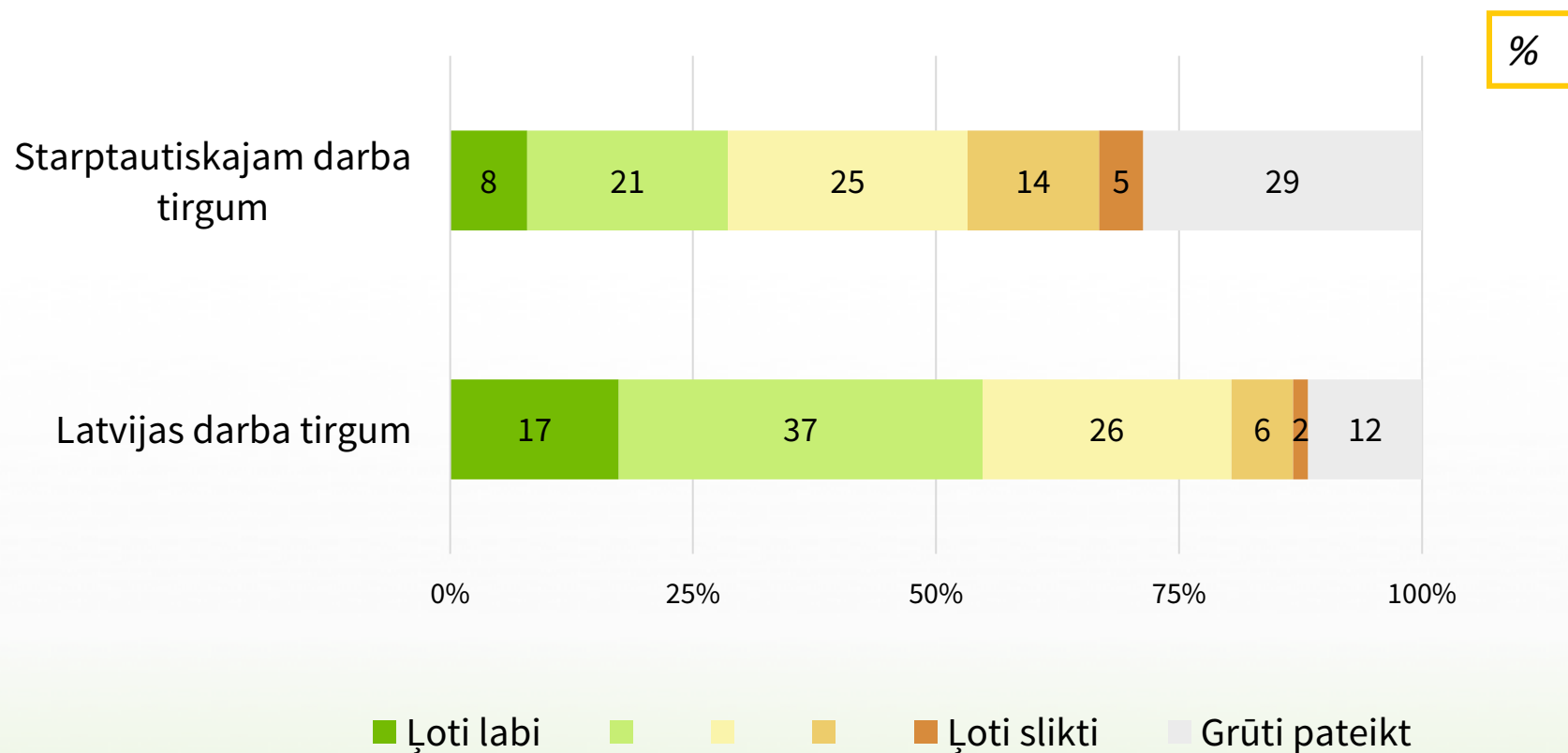
Tikai liela augstskola spēj nodrošināt labu studiju kvalitāti

Kopumā augstākā izglītība Latvijā ir tikpat kvalitatīva kā citās valstīs

Augstskolai/koledžai, kurā studēju, ir laba reputācija Latvijā

Sagatavotība darba tirgum pēc studiju pabeigšanas

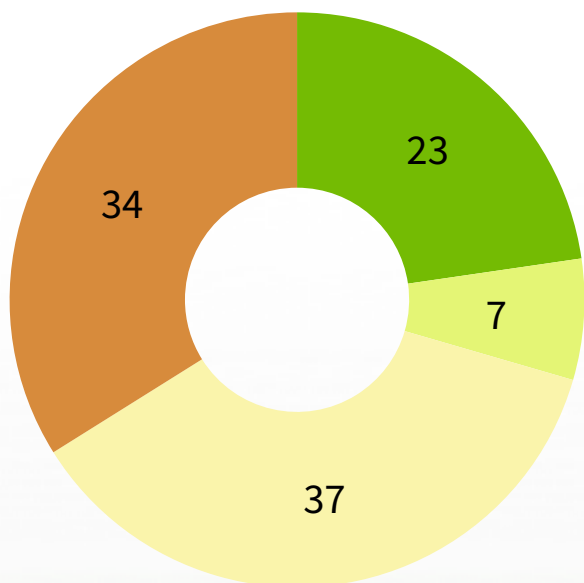
Nodarbinātība

Studenti vairāk strādā un mazāk laika velta studijām

- Palielinās to studentu īpatsvars, kuriem ir darba pieredze pirms studiju uzsākšanas — no 47% (2013) līdz 66% (2017)
- Tāpat kā lielākajā daļā Eiropas valstu Latvijā pieaug studentu nodarbinātība paralēli studijām
- Nodarbināto studentu daļa pieaugusi no 45% (2009), 50% (2013) līdz 61% (2017)
- Algotam darbam veltītais laiks — (vidēji) 30,2 h/nedēļā (2013) un 31,26 (2017) ir viens no augstākajiem rādītājiem Eiropā
- Līdzīgi kā Eiropā galvenais iemesls, kas motivē studentus strādāt paralēli studijām, ir līdzekļu ieguve ikdienas izdevumu segšanai. Otrs svarīgākais — pieredzes gūšana darba tirgū
- Līdzīgi kā 2013. gadā vairāk nekā puse (52%) strādājošo uzskata, ka viņu darbs ir lielā mērā saistīts ar augstskolā apgūstamo specialitāti

Darba pieredze pirms studiju uzsākšanas

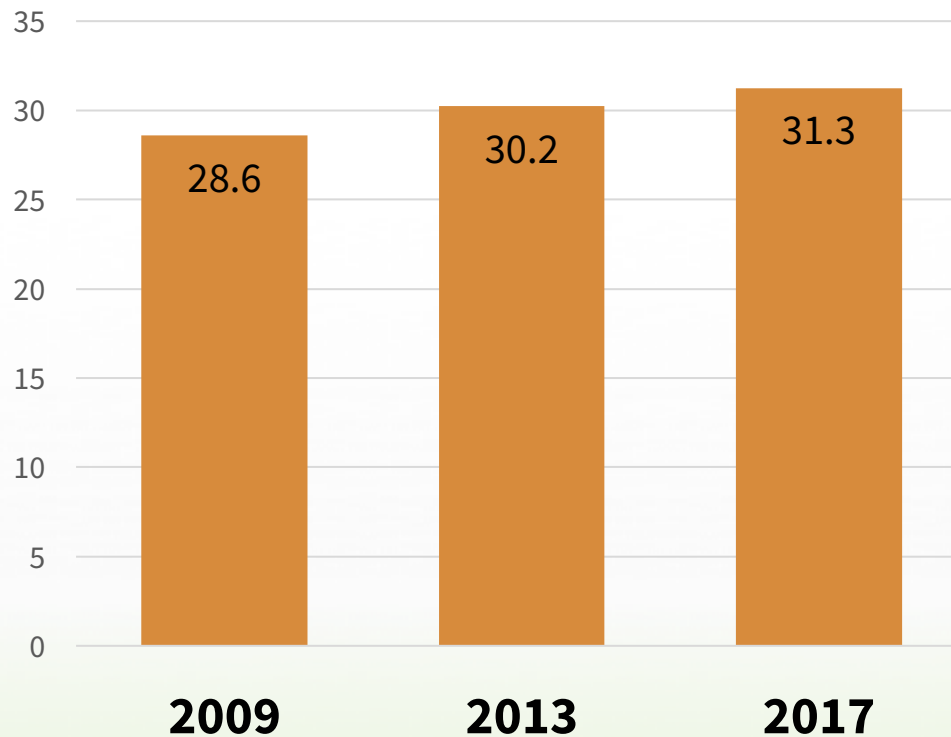
%

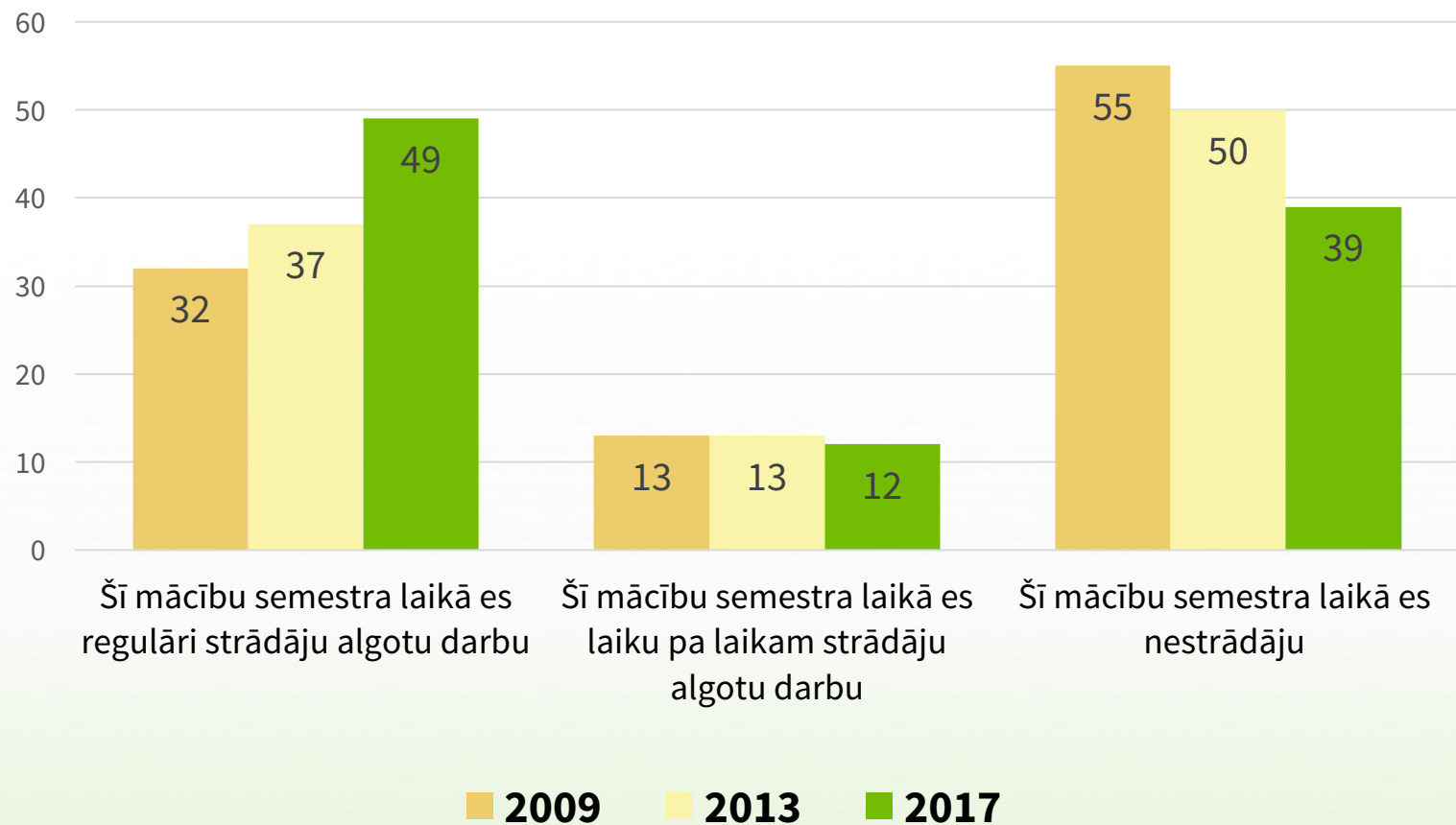
- Bija regulārs algots darbs vismaz vienu gadu bez pārtraukumiem ar slodzi vismaz 20 stundas nedēļā
- Bija algots darbs vismaz vienu gadu bez pārtraukumiem ar slodzi mazāku par 20 stundām nedēļā
- Bija strādājis mazāk nekā vienu gadu
- Nebija nekāda darba pieredze

Algotā darbā nostrādātās stundas

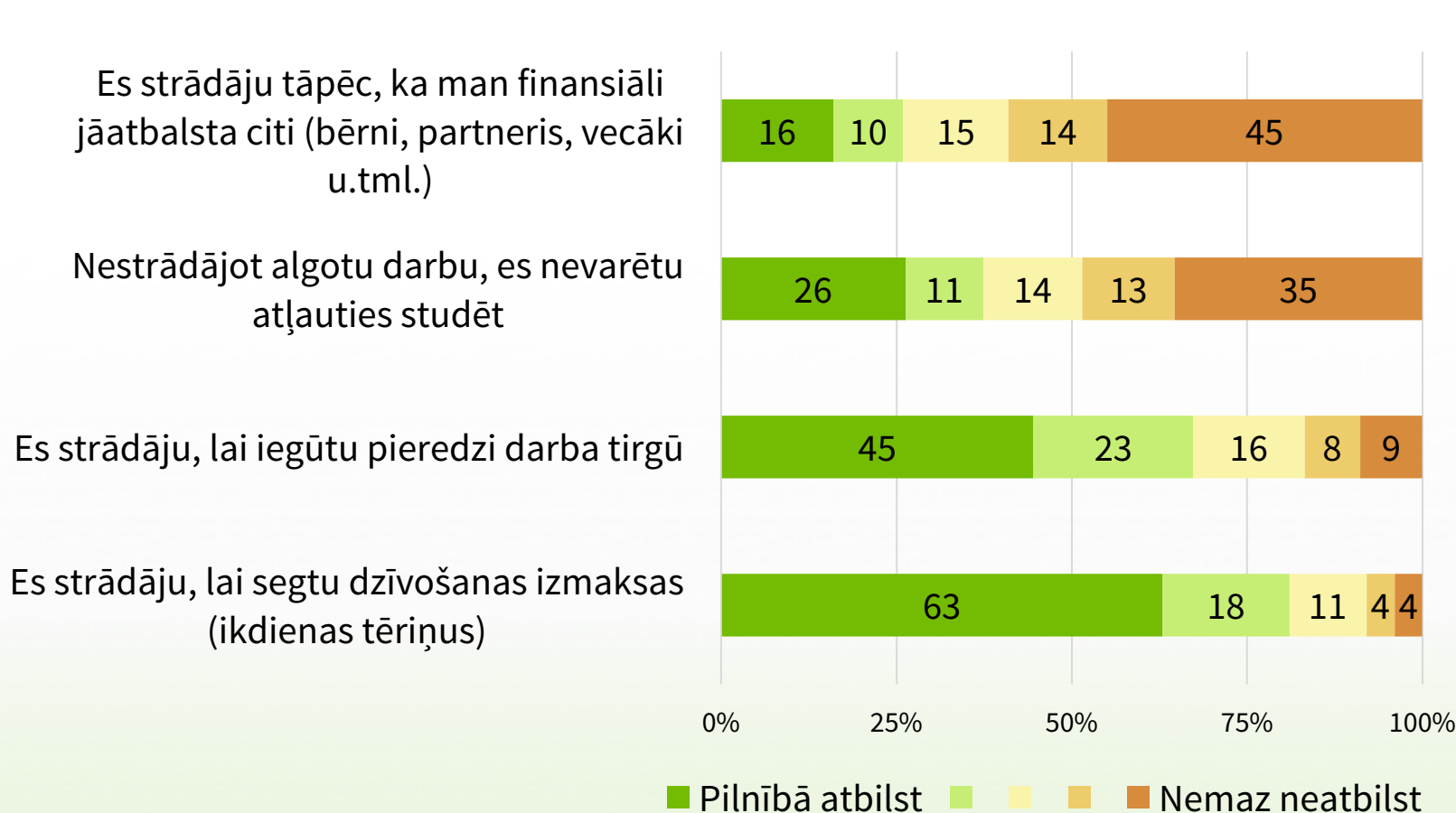
Stundas vidēji nedēļā

Nodarbinātība studiju laikā

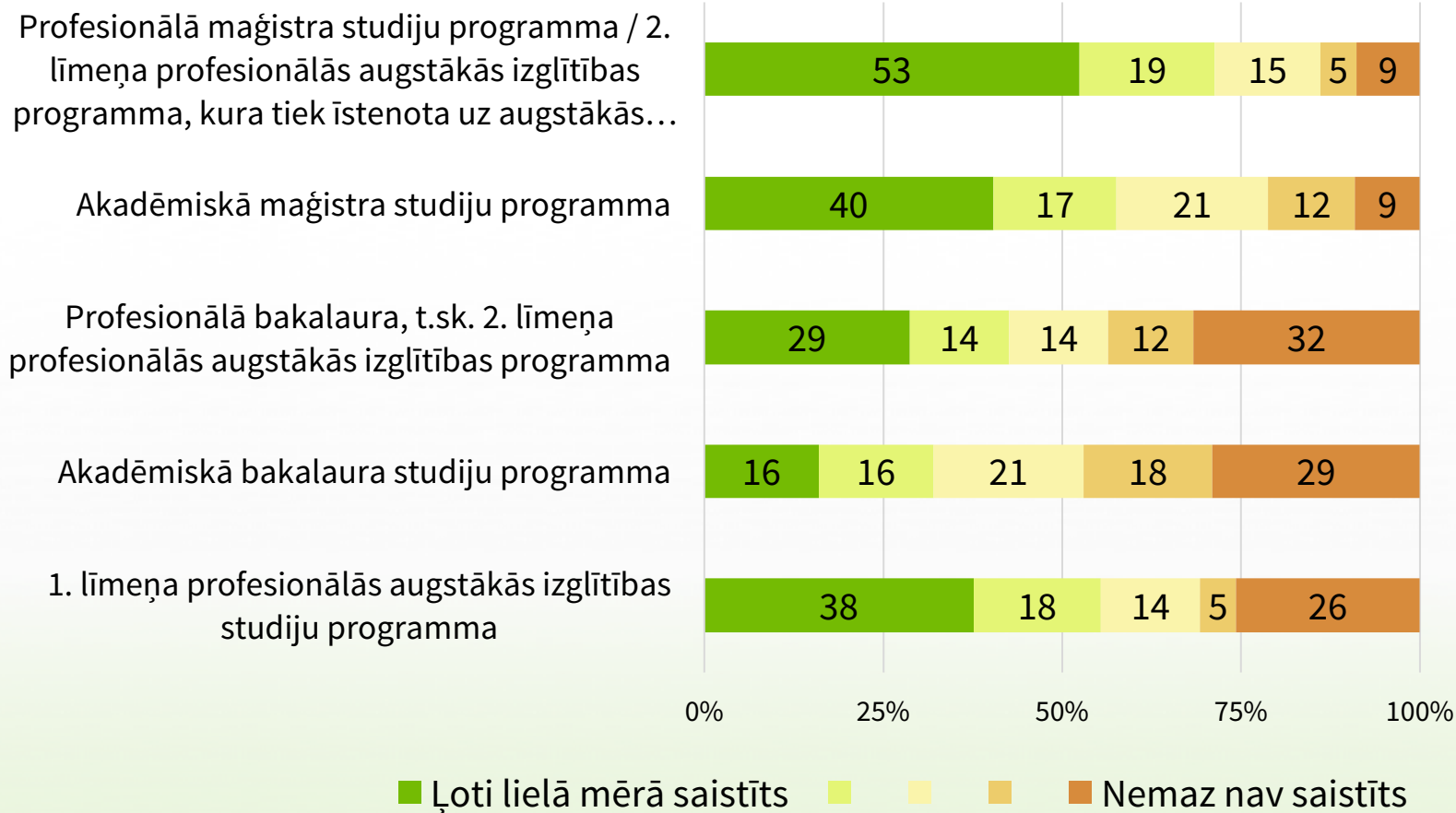

Darba iemesli

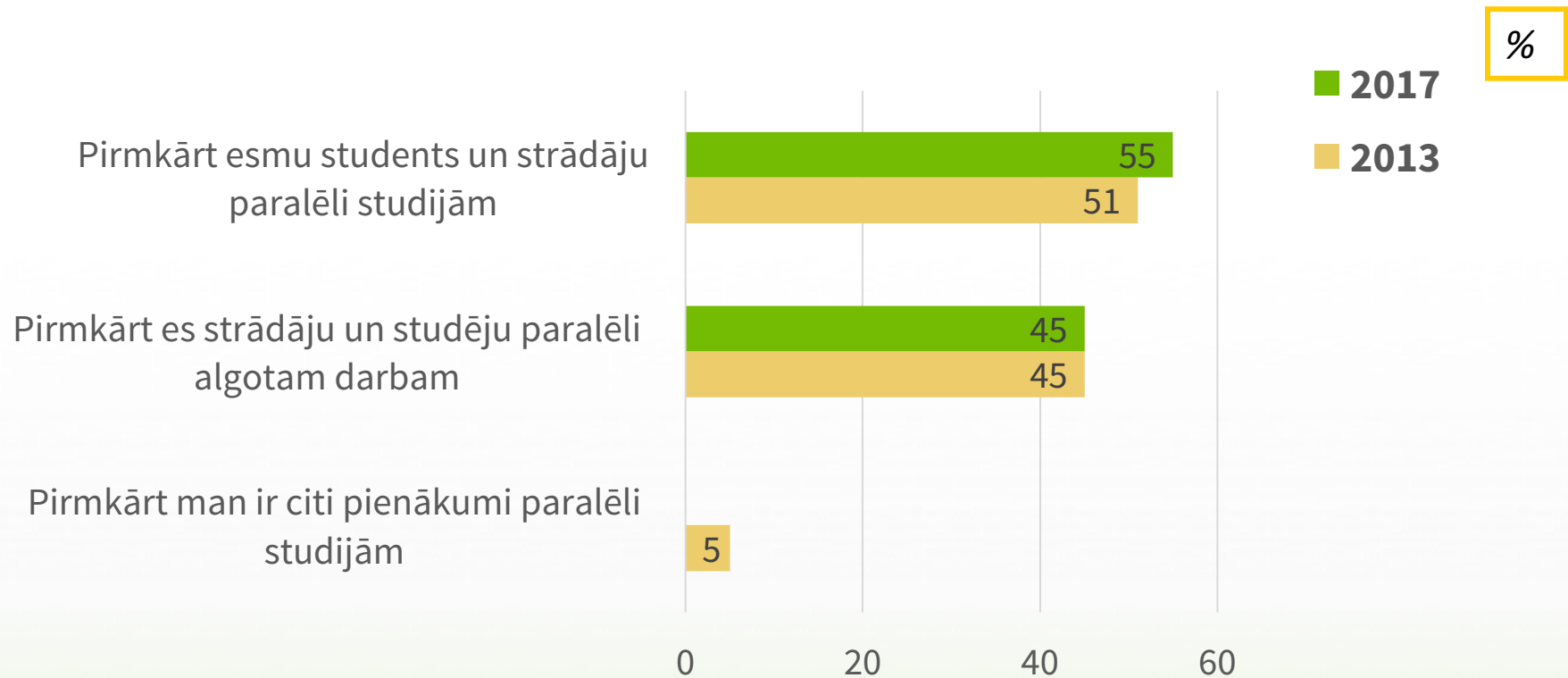

Darba saistība ar specialitāti

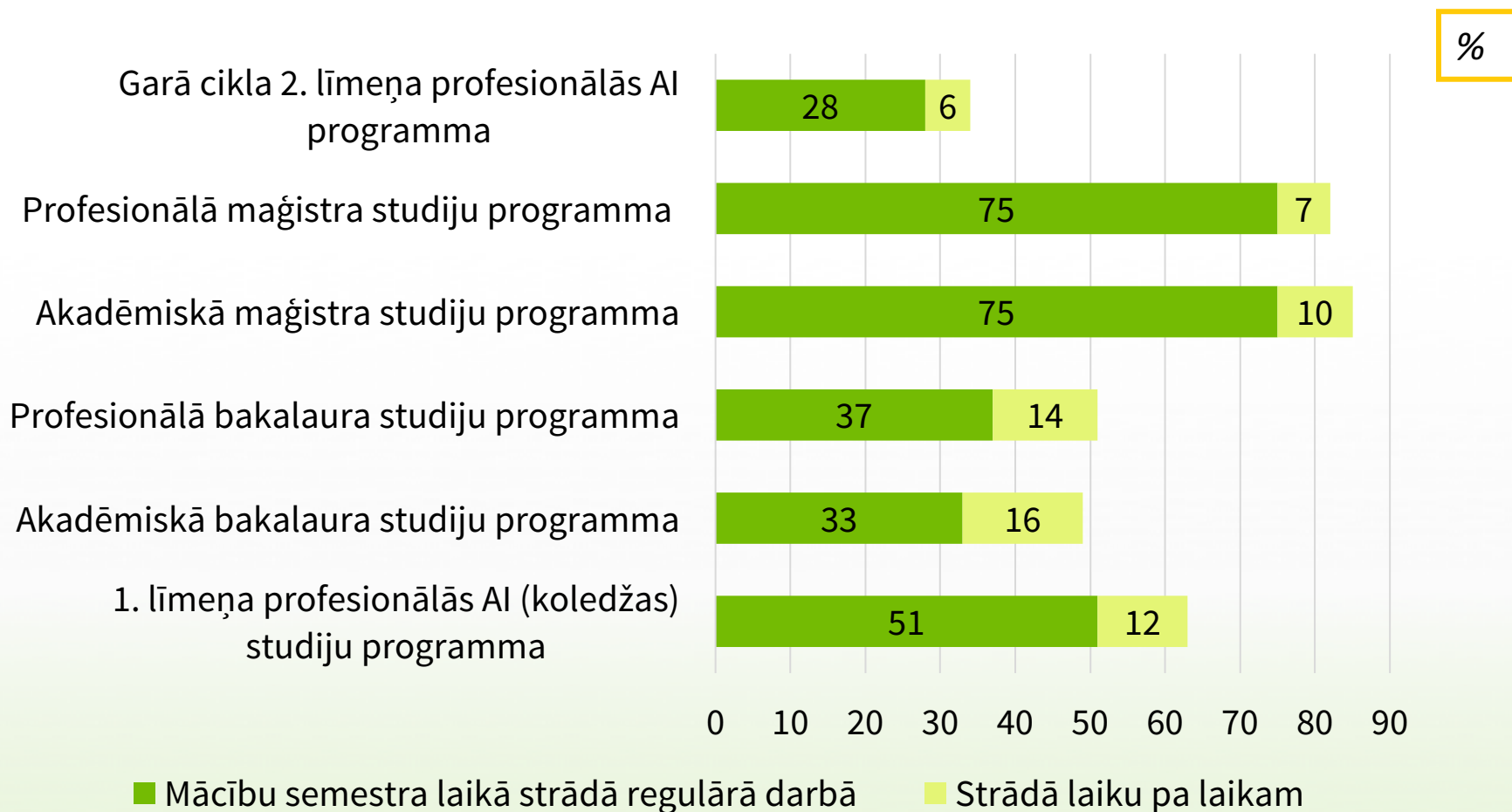
%

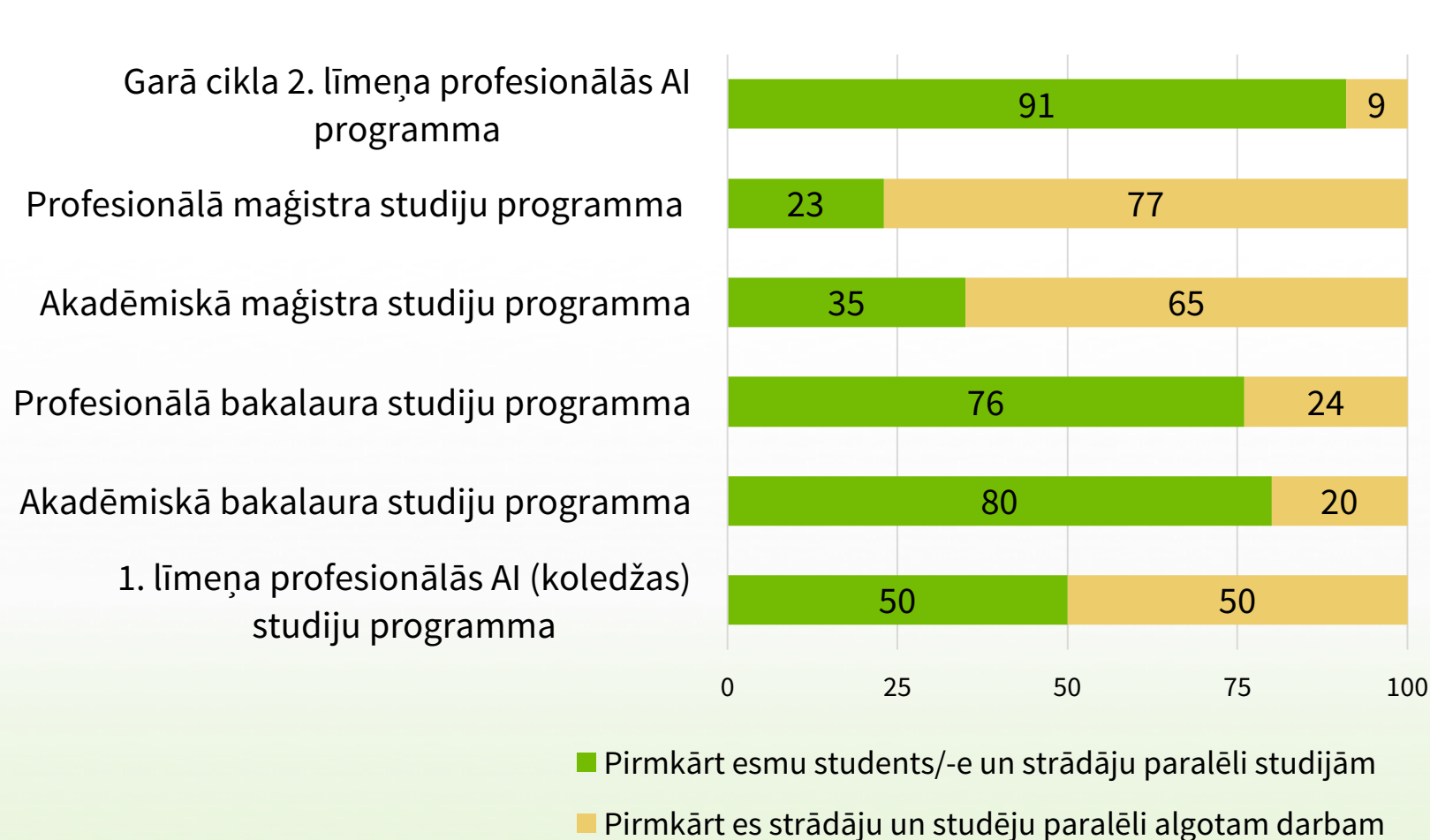
Attieksme pret nodarbinātību studiju laikā

Nodarbinātība atkarībā no studiju līmeņa

Attieksme pret nodarbinātību atkarībā no studiju līmeņa

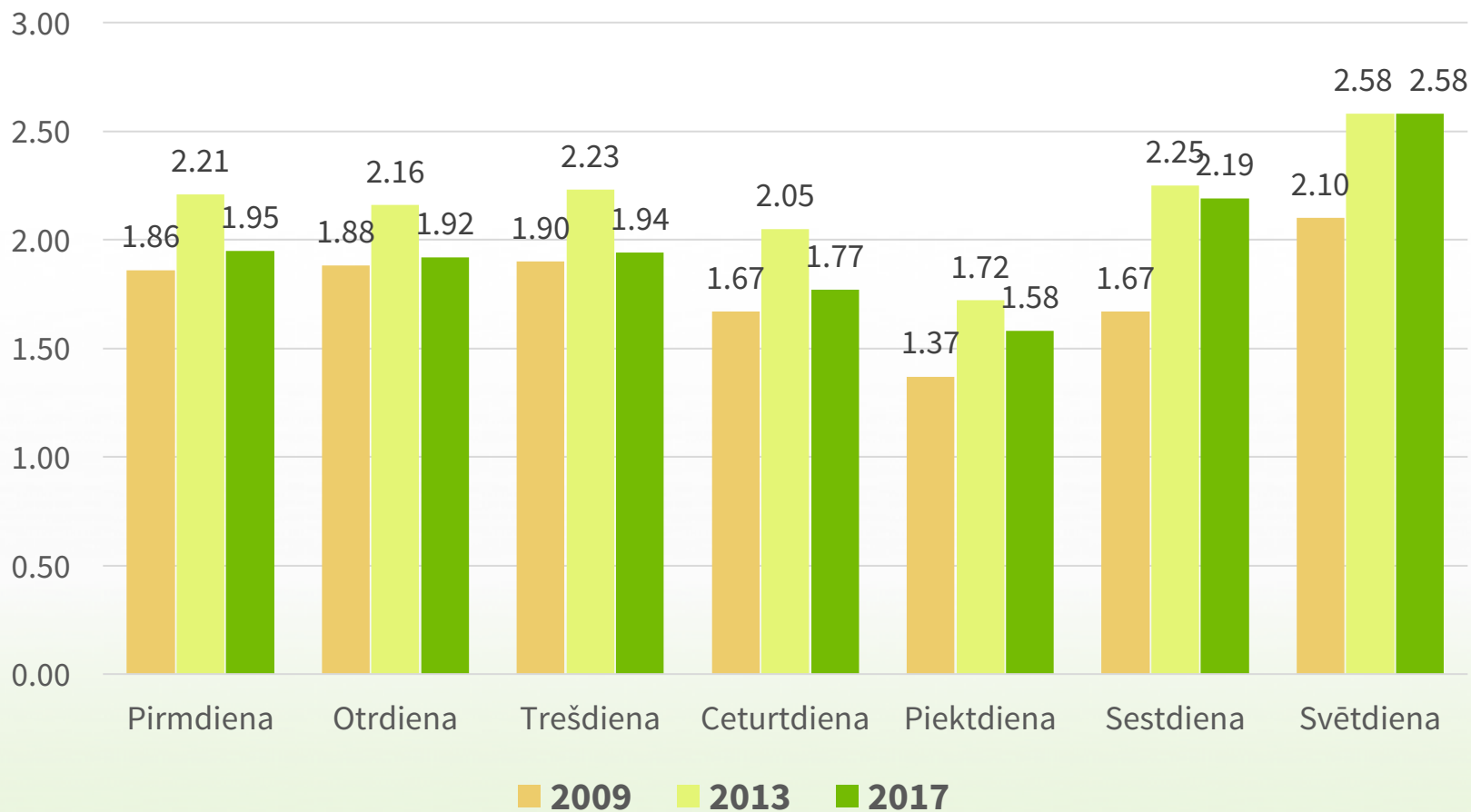

Laika budžets

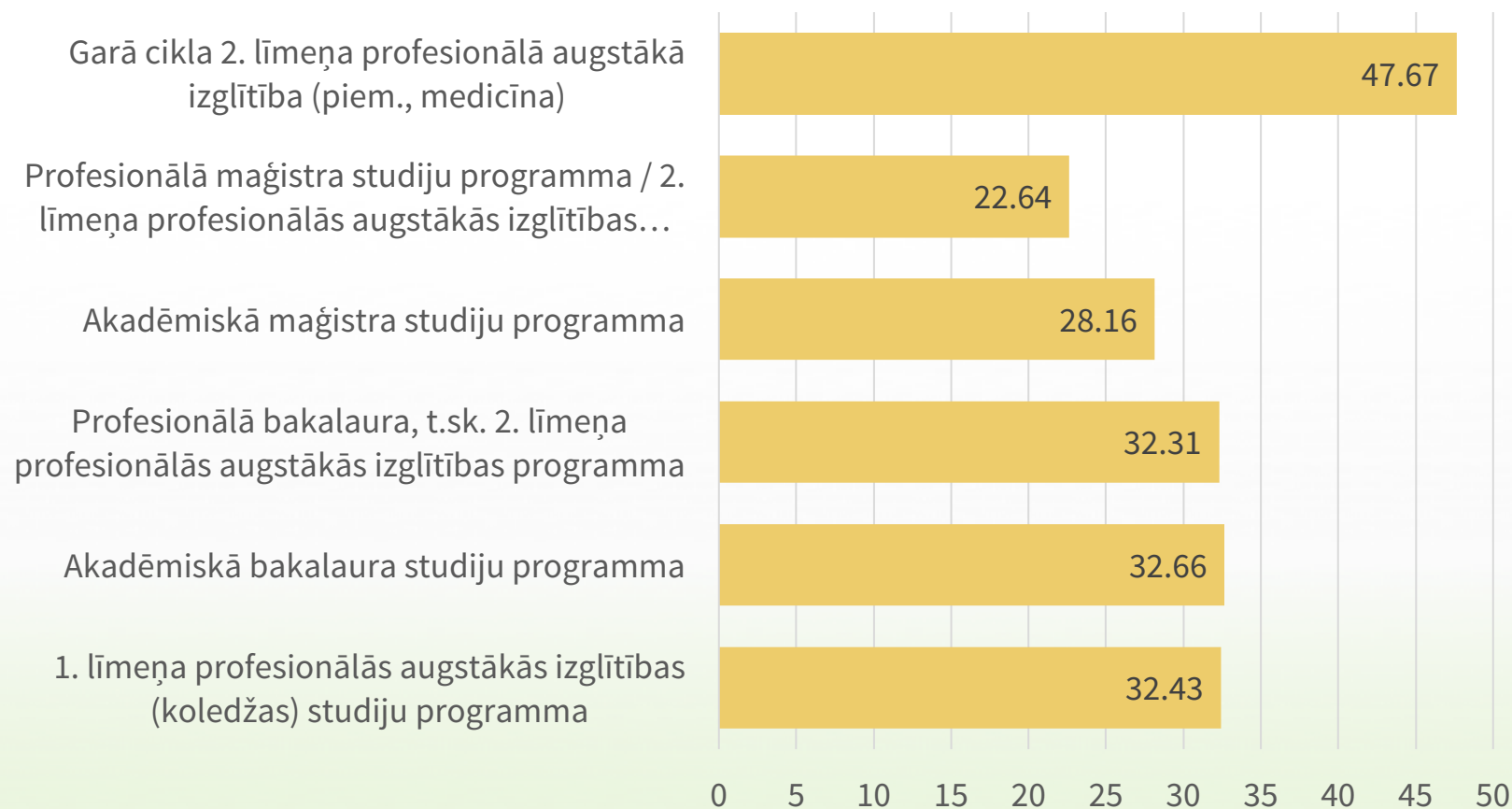
Palielinoties darbam veltīto stundu skaitam, samazinās studijām veltītais laiks

- Studenti mazāk laika velta patstāvīgām studijām
 - Stundas vidēji nedēļā: 12,45 (2009), 15,19 (2013), 13,93 (2017)
- Nedaudz samazinājies nodarbībās (lekcijās, laboratorijas darbos u.tml.) pavadītais laiks
 - Stundas vidēji nedēļā: 18,41 (2009), 18,44 (2013), 17,53 (2017)
- Studiju aktivitātēm (lekcijas + patstāvīgās studijas) veltītā laika apjoms nozīmīgi atšķiras starp dažādām studiju programmām
 - no 22,64 h/n profesionālā maģistra studiju programmā līdz 47,67 h/n garā cikla 2. līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmā
- Strādājošie studenti studiju aktivitātēm kopumā velta ievērojami mazāk laika nekā nestrādājošie
 - Nestrādājošie – 36,73 h/n, strādājošie – 28,04 h/n

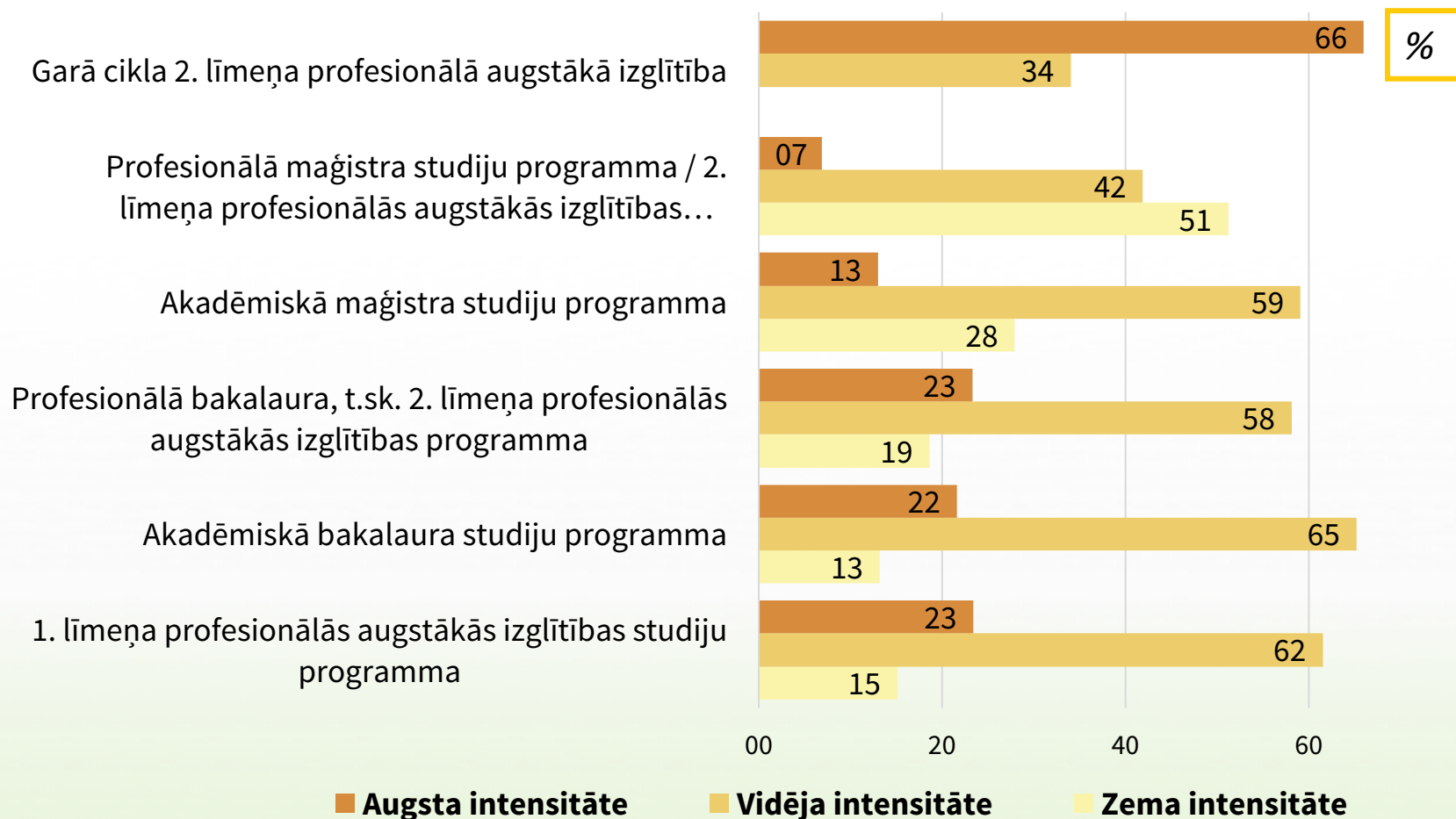
Patstāvīgām studijām veltītais laiks

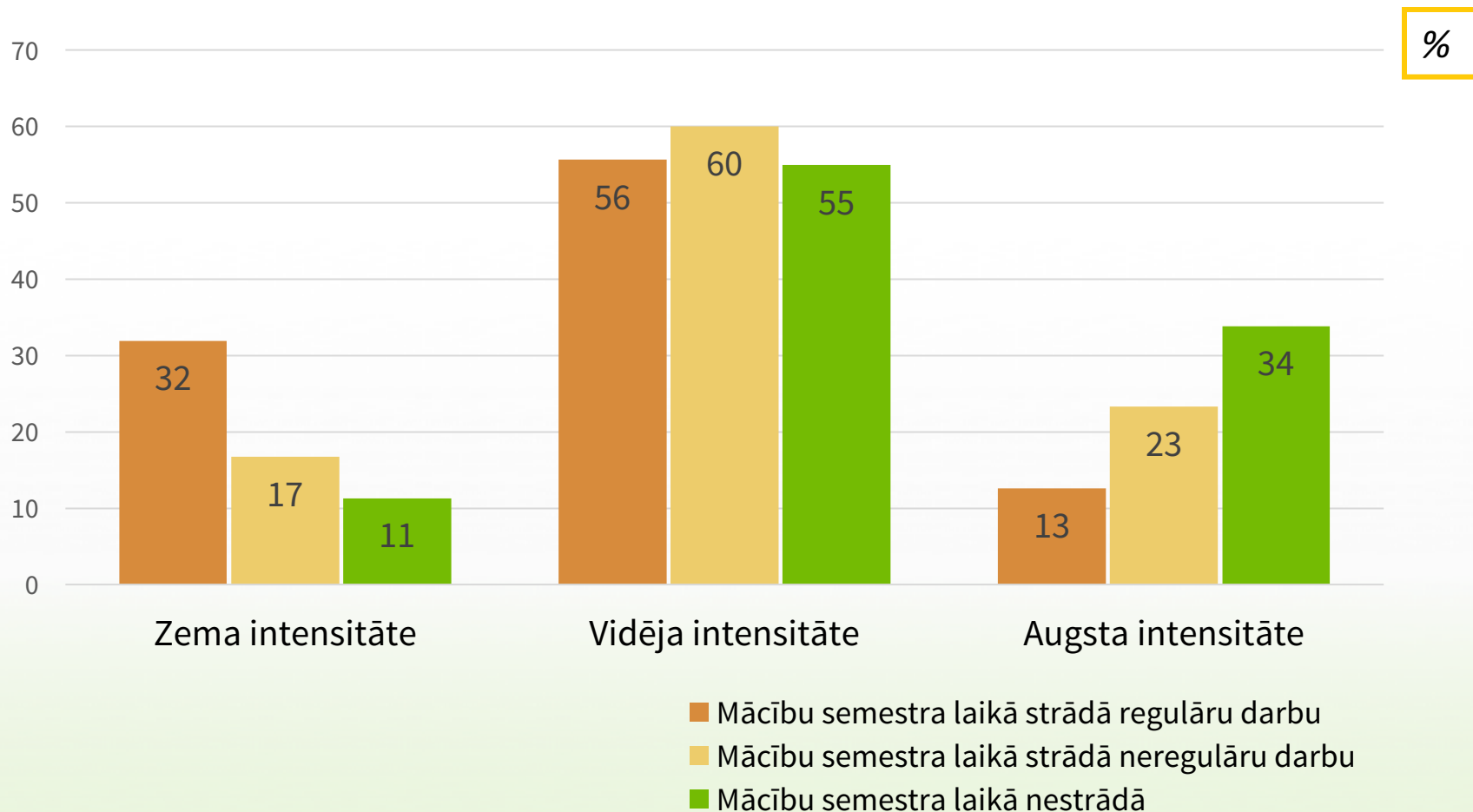
Studiju aktivitātēm veltītā laika sadalījums

Studiju intensitāte

Studiju intensitāte atkarībā no nodarbinātības

Materiālais stāvoklis

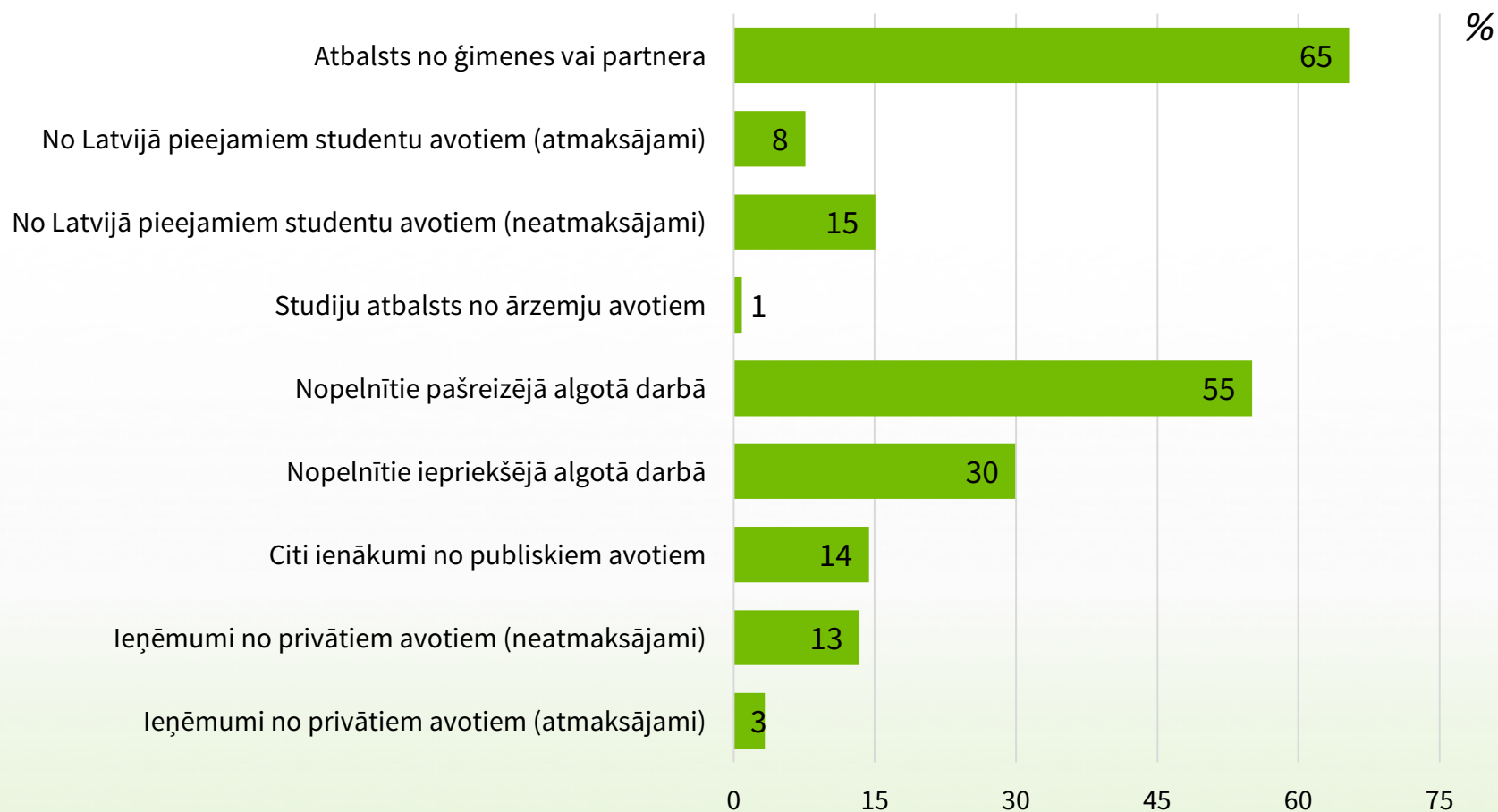
Galvenās atziņas

- Izplatītākie tiešo ienākumu avoti: ģimenes atbalsts un darba alga
- Tiešā ģimenes atbalsta apjoms mainījies nenozīmīgi
- Ģimenes atbalsts ir īpaši nozīmīgs:
 - Gados jaunākiem studentiem — veido 50% no ienākumiem vecuma grupā līdz 21 gadam
 - Intensīvi studējošo grupā — veido 43% no ienākumiem
- Ievērojami pieauguši ienākumi no algotā darba
- Segt ar studijām saistītos izdevumus ģimene vairāk palīdz gados jaunākiem studentiem Rīgā, kuri studē bakalaura līmeņa programmās un paralēli studijām nestrādā

Vidējie studējošo ienākumi

Vidēji mēnesī, eur	2017	2013	2009
Atbalsts no ģimenes/partnera	128,74	119,35	111,68
Paša nopelnītie ienākumi: pašreizējā algotā darbā	283,15	169,83	158,71
Paša nopelnītie ienākumi: iepriekšējā algotā darbā	92,63	25,38	16,08
No valsts/publiskiem avotiem: neatmaksājama stipendija/grants	13,24	12,69	24,16
No privātiem avotiem: neatmaksājama stipendija/grants	5,11	5,42	-
No valsts/publiskiem avotiem: atmaksājams kredīts	12,59	14,10	
No privātiem avotiem: atmaksājams kredīts	2,36	2,59	30,22
Citi ienākumi: no publiskiem avotiem	15,33	9,41	
Citi ienākumi: no privātiem avotiem	19,62	8,05	24,69
Kopējie ienākumi	579,22	357,91	368,71

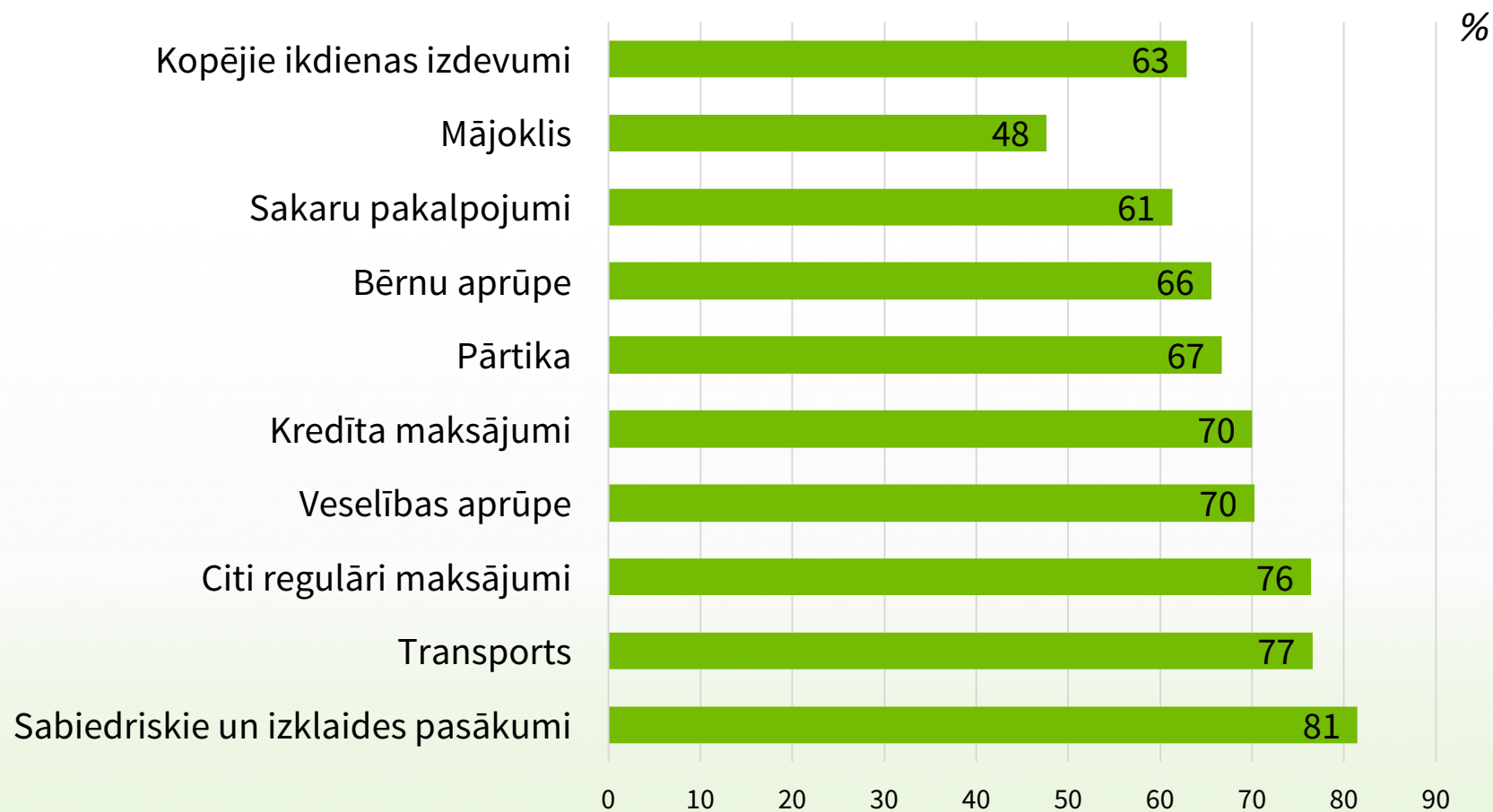
Ikmēneša ienākumu avoti

Vidējie studējošo ikdienas izdevumi, ko sedz paši studenti

Vidēji mēnesī, eur	2017	2013	2009
Mājoklis	71,59	46,03	52,85
Pārtika	105,04	71,21	93,50
Transports	39,52	28,16	31,20
Sakaru pakalpojumi	13,02	8,27	14,20
Izdevumi veselībai	12,69	5,97	8,31
Bērnu aprūpe	6,36	2,72	6,16
Kredīta maksājumi	8,83	5,69	-
Sabiedriskie un izklaides pasākumi	39,43	30,97	28,94
Citi regulāri maksājumi	53,15	38,34	30,28
Kopā MĒNESĪ	349,63	233,06	265,85

Ikdienas izdevumu īpatsvars, ko sedz paši studenti

Izdevumi studijām (paša un citu apmaksāti)

	Vidēji eur mēnesī	Maksātāju %
Mācību maksa, reģistrācijas maksa, maksājumi par eksāmeniem	117,02	42,1
Iemaksas studentu organizācijai	4,23	3,4
Studiju materiāli	5,61	60,3
Citi ar studijām saistītie regulārie maksājumi	10,95	9,0

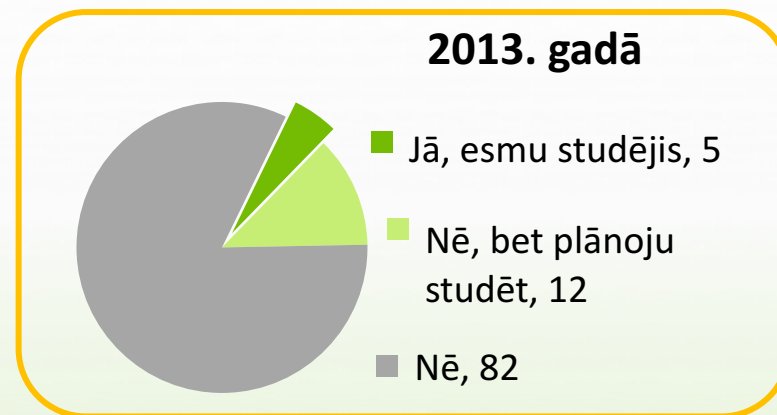
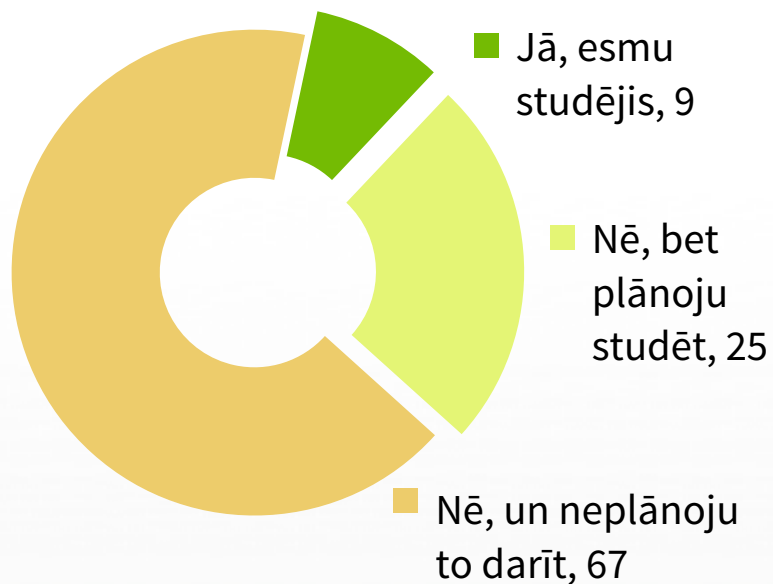
Starptautiskā mobilitāte

Studenti aktīvāk iesaistās starptautiskajā akadēmiskajā mobilitātē

- Visās izglītības jomās studējošo vidū palielinājies to studentu skaits, kas ir ieguvuši vai vēlas iegūt ārvalstu studiju pieredzi
- Ārvalstu studiju pieredzi ievērojami biežāk iegūst sociālās zinātnes studējošie, vismazāk — IKT jomas studenti
- Nozīmīgākais ārzemju studiju finansēšanas avots — ES programmu stipendijas

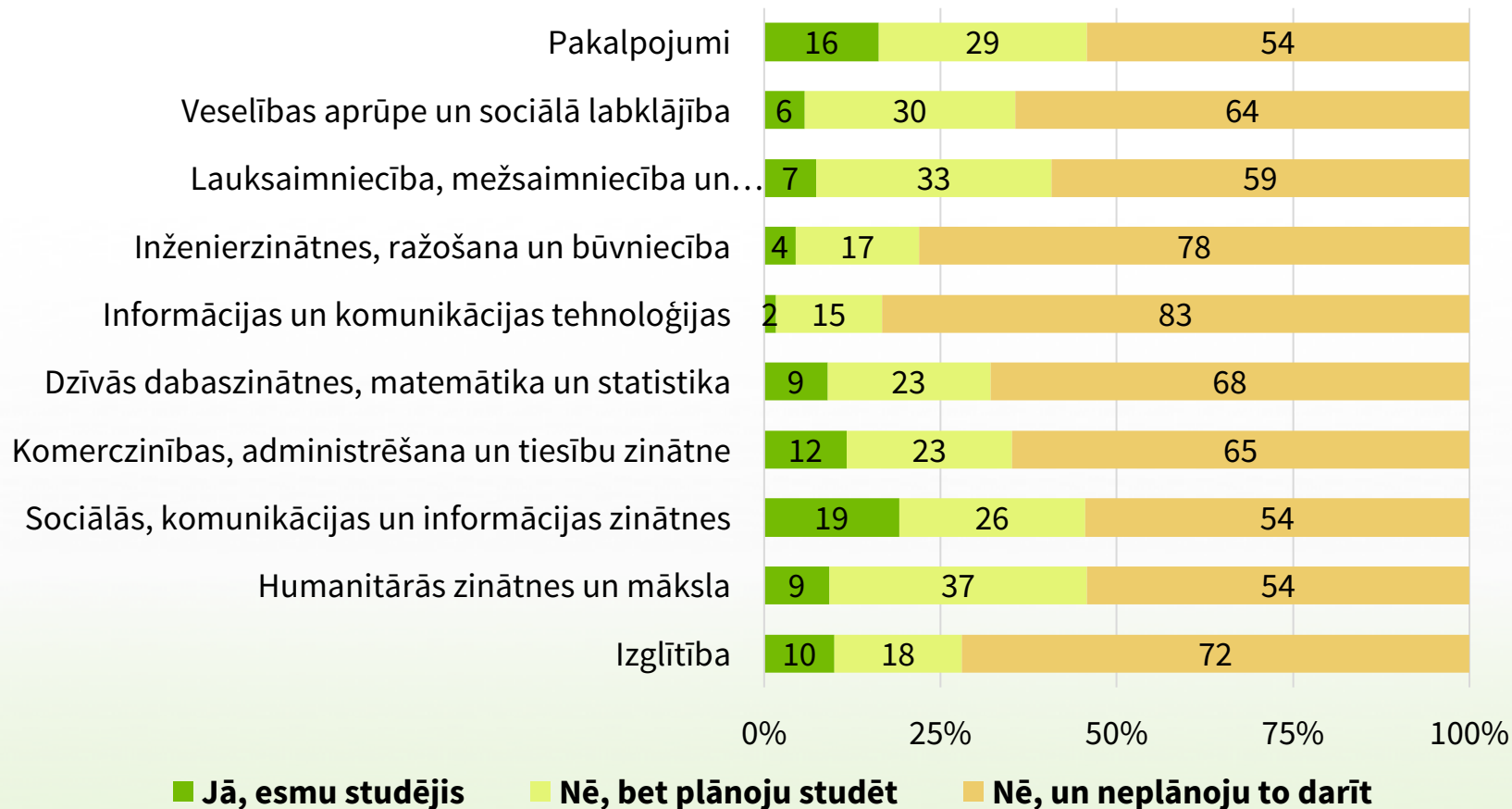
Studiju pieredze ārzemēs

%

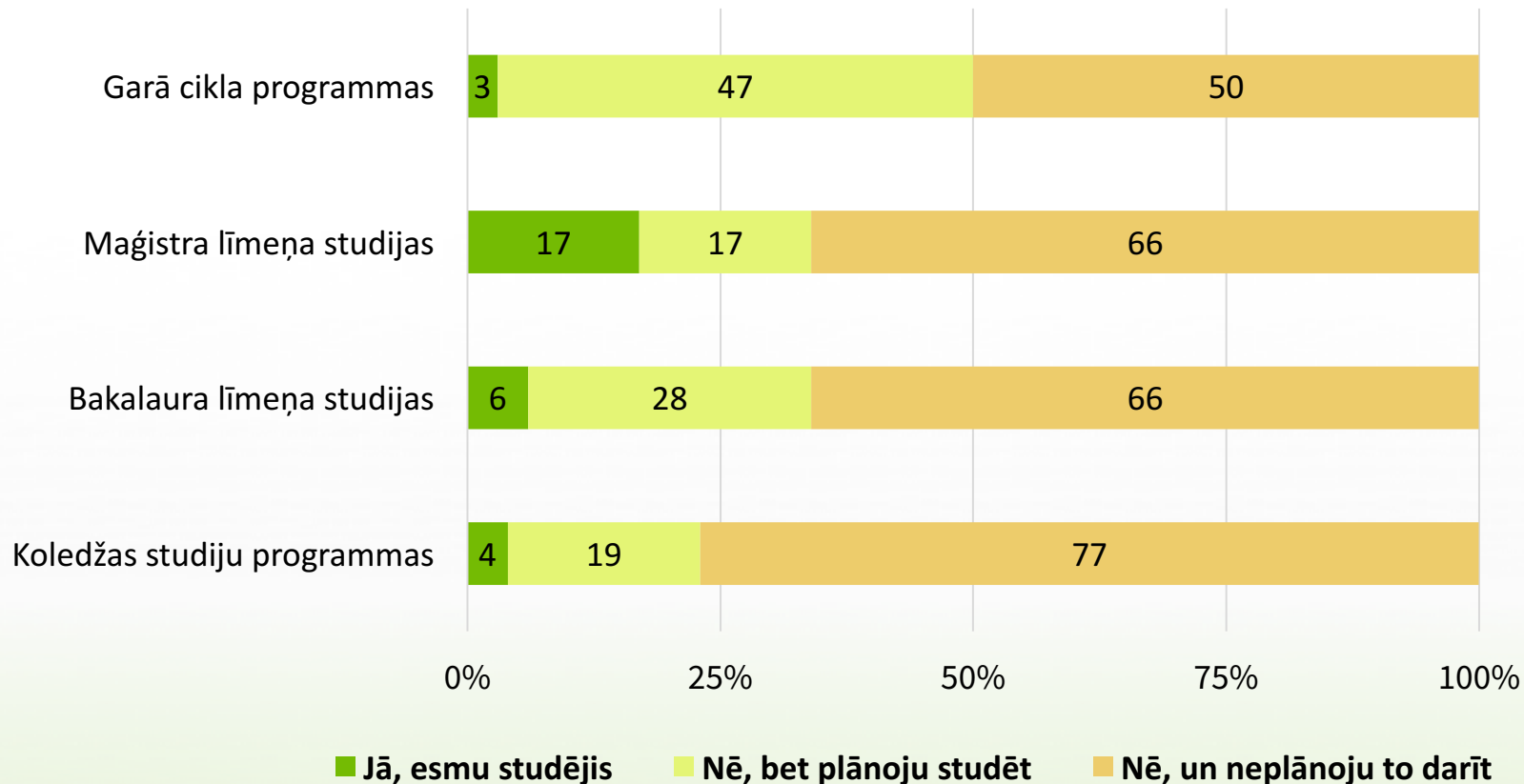
Studiju pieredze ārzemēs atkarībā no izglītības jomas

%

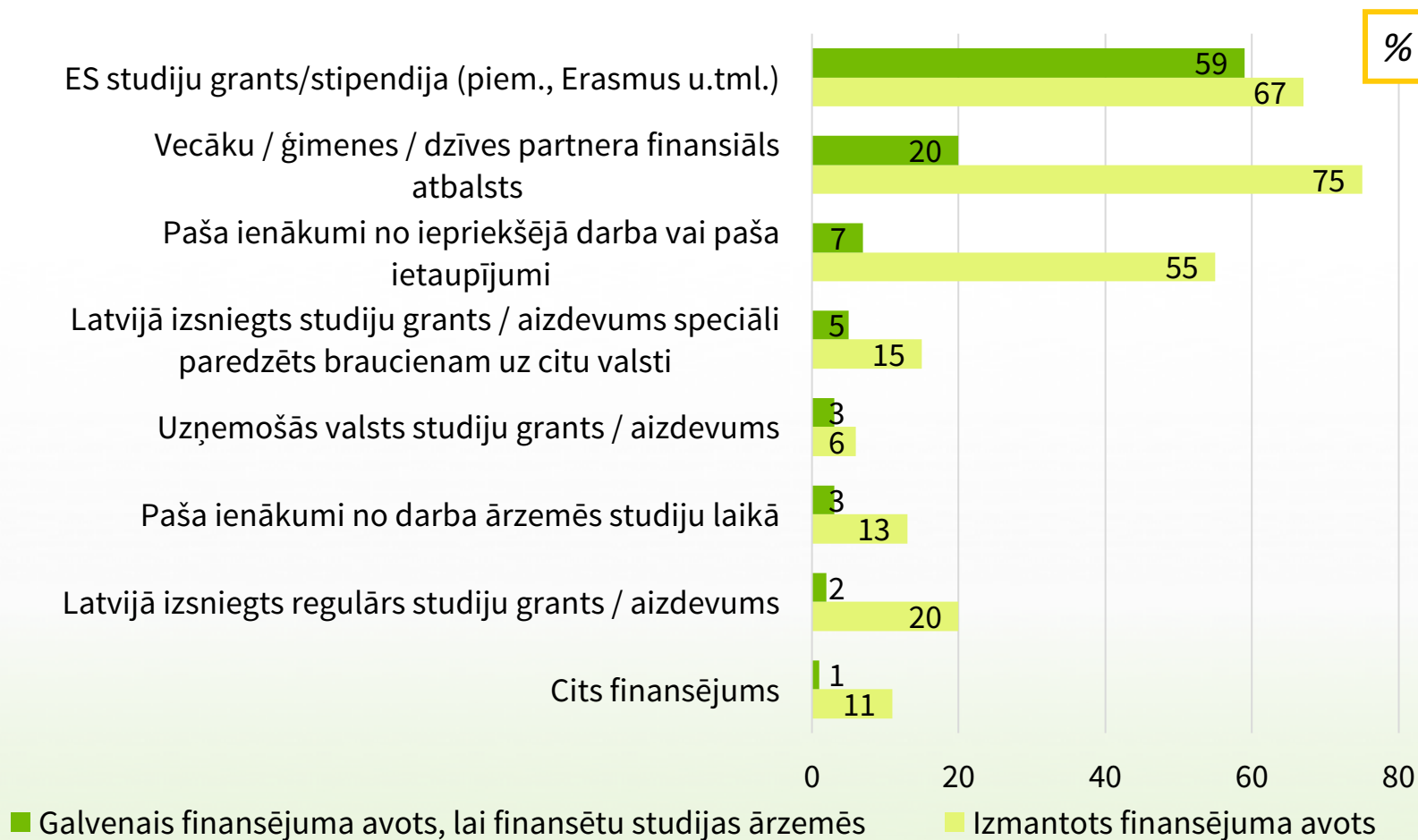

Ārzemju studiju pieredze pēc studiju līmeņa

%

Ārzemju studiju finansējuma avoti

Līdzdalība un nākotnes plāni

Sociālā un politiskā aktivitāte korelē ar studiju intensitāti un vecumu

- Sociālās un politiskās aktivitātēs iesaistīto studentu proporcija ir pieaugusi no 55% (2013. gadā) līdz 58% (2017), taču viņu aktivitāte kļuvusi zemāka
- Visaktīvākie ir studenti vecumā līdz 21 gadam. Grupā no 22 līdz 24 gadiem aktivitāte nozīmīgi mazinās, un nozīmīgi krītas pēc 30 gadu vecuma
- Puse ir vai nu kādas organizācijas biedri, vai darbojas kādā kolektīvā, biedrībā, klubā:
 - 28% — sporta klubā,
 - 10% — studentu organizācijās (korporācijās, biedrībās, pašpārvaldē),
 - 13% — koros un citos radošajos kolektīvos
- Līdzdalība organizāciju darbā, dalība kolektīvos tieši korelē ar vecumu un mazinās, palielinoties vecumam.
- Sociāli un politiski aktīvāki ir garā cikla profesionālās izglītības programmu studenti (programmu, no kurām vislielākais īpatsvars studentu pieder augstas intensitātes studiju grupai). Arī bakalaura programmā salīdzinājumā ar citām programmām ir lielāka aktīvo studentu daļa.

Līdzdalība pēdējo 12 mēnešu laikā

	2013	2017
Kontaktējaties ar kādu politiķi, valdības vai pašvaldības amatpersonu	23	19
Parakstījāt petīciju (t.sk. internetā)	21	21
Piedalījāties piketā, mītiņā, demonstrācijā	7	6
Boikotējāt vai pretēji — iegādājāties noteiktus produktus	12	10
Apmeklējāt pasākumu, kas bija saistīts ar kādu politisku vai sociālu jautājumu	28	16
Vācāt parakstus	7	4
Rakstījāt rakstu, piemēram, studentu avīzei, organizācijas preses izdevumam, internetā vai blogā	14	10
Piedalījāties zibakcijā/flešmobā	10	5
Ievietojāt politiska rakstura materiālus internetā (arī tādās sociālo tīklu vietnēs kā Draugiem.lv, Youtube, Twitter, Facebook)	19	12

%

Dalība sabiedriskās organizācijās

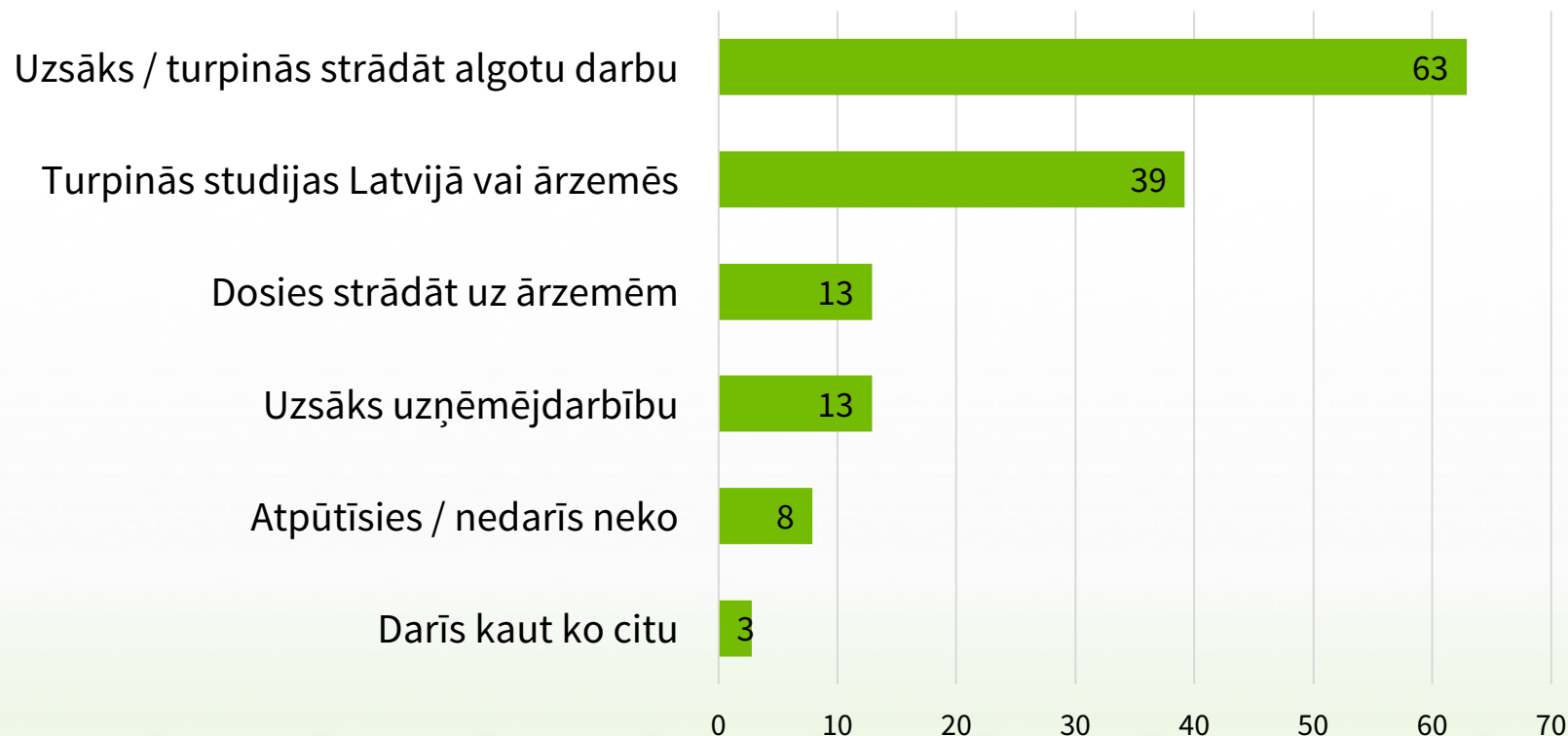
	2013	2017	%
Studentu organizācija (korporācija, biedrība, pašpārvalde)	8,1	10,0	
Jaunatnes organizācija (t.sk. jaunatnes padome)	4,0	3,6	
Politiska partija, kustība, politiskas partijas jaunatnes nodaļa	1,0	2,3	
Reliģiska vai baznīcas organizācija	3,7	4,4	
Profesionālā asociācija vai biedrība, studentu zinātniskā biedrība	3,1	4,9	
Vides organizācija, dzīvnieku aizsardzības organizācija	1,3	2,5	
Nacionālās kultūras biedrība (piemēram, diasporas vai etniskās minoritātes organizācija)	0,7	0,9	
Sporta klubs	21,6	28	
Sociālās palīdzības organizācija	2,1	3,5	
Cita	2,6	2,4	

Plāni pēc pašreizējo studiju pabeigšanas

- Plāno uzsākt vai turpināt strādāt — 89%
 - no tiem: 13% plāno uzsākt uzņēmējdarbību,
 - 13% — doties strādāt uz ārzemēm
- Plāno turpinās studijas — 39%
 - no tiem: 60% plāno studēt Latvijā,
 - 12% — doties studēt uz ārzemēm,
 - 28% vēl nav izlēmuši, kur gribētu studēt
 - Visbiežāk minētās valstis: Vācija, Lielbritānija, ASV, Ziemeļeiropas valstis.

Plāni pirmajam gadam pēc pašreizējo studiju beigšanas

%

Paldies par uzmanību!
